

MADELEINE
ALBRIGHTOVÁ

v memoárech

MADELEINE

Argo

MADELEINE
ALBRIGHTOVÁ

v memoárech

MADELEINE

SPOLUPRACOVAL BILL WOODWARD

PŘELOŽIL MICHAEL ŽANTOVSKÝ

Madeleine Albrightová

MADELEINE

Z anglického originálu *Madame Secretary. A Memoir*,
vydaného nakladatelstvím HarperCollins
v New Yorku roku 2013,
přeložil Michael Žantovský

Pro české vydání graficky upravil Libor Batrla
Odpovědná redaktorka tištěné knihy Radka Urbancová
Odpovědný redaktor elektronické knihy Oldřich Vágner

Korektury Soňa Čapková
Vydalo nakladatelství Argo,
Milíčova 13, 130 00 Praha 3,
argo@argo.cz, www.argo.cz,
roku 2013 jako svou 2102. publikaci
Elektronické formáty připravil KOSMAS
www.kosmas.cz
Elektronické vydání první

MADAM SECRETARY

Copyright © 2003, 2013 by Madeleine Albright. All rights reserved.
Published by arrangement with HarperCollins Publishers.

© Argo, 2013

Translation © Michael Žantovský, 2013

ISBN 978-80-257-0992-4 (váz.)
ISBN 978-80-257-0997-9 (e-book)

Mé rodině, současné i minulé, již ctím a miluji

Předmluva

Každý má svůj příběh. Tohle je ten můj. Odráží vření minulého století, rostoucí a měnící se roli žen a celosvětový střet mezi těmi, kdo věří ve svobodu, a těmi, kdo kladou osobní moc nad lidské hodnoty.

Než jsem se posadila k psaní, četla jsem si vzpomínky jiných ministrů zahraničí. Byly to skvělé knihy, ale přístup jejich autorů se nezdál být pro mě ten pravý. Chtěla jsem spojit osobní příběh s politickým a popsat nejen co se stalo, ale také proč se to stalo a jak byly události ovlivněny mezilidskými vztahy. Chtěla jsem mít též jistotu, že hlavní postava neznudí čtenáře k smrti.

Mnohé životy se vyvíjejí víceméně předvídatelným způsobem, plynou jako voda dobře vyhloubeným korytem. Moje cesta byla jiná. Představa, že československé dítě, narozené krátce před vypuknutím světové války, se jednou stane první americkou ženou v úřadu ministra zahraničí, bývala nemyslitelná. Téměř stejně nemyslitelná jako to, že matka tří dětí, která až do svých devětatřiceti let nikdy nezastávala vládní funkci, se stane nejvýše postavenou ženou v americké historii. Až dlouho do mé dospělosti nikdo nepředpokládal, že bych se měla stát tím, čím jsem se stala.

Ale i když jsem měla na startu zpoždění, pospíšila jsem si, abych ztrátu dohnala. Začínala jsem jako občanská dobrovolnice, sbírala peníze pro politické kandidáty a na různé prospěšné účely, setkávala se s novými lidmi a neustále si rozšiřovala osobní obzory a vedle toho jsem též získala doktorát. S podporou rodiny jsem překročila práh profesionálního života a začala pracovat v Senátu a Bílém domě, radila demokratickým kandidátům na vysoké státní funkce, stála v čele think tanku a učila mezinárodní vztahy. Rok po roce jsem získávala nezbytné znalosti, zkušenosti a dovednosti. Když mě prezident Clinton v roce 1992 požádal, abych se stala americkou velvyslankyní u OSN, málokdo o mně do té doby slyšel. Podle washingtonských měřítek jsem měla neviditelnou kariéru, ale byla jsem připravena. Jak o nás dvou řekla senátorka Barbara Mikulski¹, sama průkopnice: „Za pětadvacet let se z nás přes noc staly hvězdy.“

Ve vládní funkci jsem se náhle musela vyrovnat s tím, že pracuji v převážně mužském světě. Tenhle problém pro mě nebyl nový, ale úroveň byla vyšší

a tlaky silnější. Často se mě táží, jestli mě muži přehlíželi, když jsem cestovala po světě do arabských a jiných zemí s výrazně tradiční kulturou. Odpovídala jsem: „Ne, protože když jsem někam přiletěla, tak to bylo ve velkém letadle s nápisem „Spojené státy americké.“ Cizí představitelé to respektovali. Víc problémů jsem měla s muži v naší vlastní vládě.“

Když jsem koncem padesátých let dokončila vysokou školu, patřila jsem ke generaci žen, které si stále ještě nebyly jisty, zda mohou být dobrými manželkami a matkami a současně dosáhnout úspěchu v práci. Od své promoce až po promoci mého nejmladšího dítěte jsem se musela vyrovnávat s věčným problémem, jak vyvážit potřeby rodiny se svými akademickými a profesními zájmy. Na cestě vzhůru po kariérním žebříku jsem se musela vyrovnávat s odlišným slovníkem pro popis stejných vlastností u mužů (sebevědomý, vůdčí, oddaný) a u žen (pánovitá, agresivní, emocionální). Trvalo to léta, ale časem jsem začala věřit vlastnímu úsudku natolik, že jsem dokázala dělat svou práci po svém a strachovat se alespoň trochu méně o to, co si myslí ostatní.

Jsem přesvědčená, že jsem měla štěstí, že jsem pracovala pro prezidenta Billa Clintona, který chápal Ameriku jako jednotící sílu ve světě, přecházejícím právě z jedné éry do druhé. Prezident stejně jako já věřil, že úkolem naší země není jen být svědkem historie, ale utvářet ji způsobem, který odpovídá našim zájmům a ideálům. Žádný jednotlivec, ať muž anebo žena, nedostal podobnou příležitost pracovat ve funkci amerického velvyslance u Spojených národů a současně jako americký ministr zahraničí. Byla to úžasná práce a měla jsem možnost ji dělat v době, kdy OSN opět získala autoritu a kdy se ve světle pádu berlínské zdi proměňovaly všechny zahraničněpolitické instituce, vzta- hy, předpoklady a doktríny.

Milovala jsem práci ministryně zahraničí a dokázala bych s radostí psát o všem, co se přihodilo během mého funkčního období. Když jsem byla v úřadu, pravidelně mě po projevu či vystoupení v Kongresu kritizovali, že jsem se nezmínila o té či oné věci nebo části světa. Problém je v tom, že není dost místa – ať už v projevu, nebo v knize – učinit zadost všemu. Při psaní těchto pamětí jsem zjistila, že je třeba osekát doslova stovky stránek, aby rozsah výsledného textu zůstal zvládnutelný. A tak jsem při psaní o svých letech ve vládě musela přísně vybírat. Je mi líto všeho, co jsem vynechala, a vážím si všech lidí a zemí, jejichž jména se na těchto stránkách neobjevují. Budu psát dál a postupně vyprávět další části příběhu.

Tato kniha má být osobním příběhem, nikoli historií Clintonovy vlády či snad úplnou kronikou světových událostí konce minulého století. Zabývám se nicméně hlavními událostmi, z nichž některé dosud vévodí novinovým titulkům i po mém odchodu z úřadu, včetně terorismu, Iráku, Středního východu a Severní Koreje. Nebezpečí při psaní takové knihy spočívá v tom, že svět se pořád mění, zatímco text se musí zredigovat, vytisknout, svázat a distribuovat – což trvá měsíce. Text této knihy byl dokončen během bouřlivého

žara 2003. Co se stalo od té doby, víte vy, čtenáři, ale já v této chvíli ještě ne. Budete mít výhodu, která určitě ovlivní vaši četbu některých následujících klíčových kapitol.

Život bývá nevyhnutelně neuspořádaný a nepravidelný, ale můj příběh má určitou symetrii. Pro některé lidi je diplomacie a zahraniční politika zájem, který získávají, ale já je měla v krvi. Můj otec byl diplomat a také profesor, a já byla od dětství jeho nejoddanější studentkou.

Historické síly podobné těm, které utvářely můj osobní osud, se znovu vynořily na povrch během let, kdy jsem se podílela na vládním rozhodování. Když jsem byla pořád ještě malá holčička, byla má rodina dvakrát vyhnána z domova, jednou fašisty, podruhé komunisty. Ve vládní funkci jsem mohla bojovat proti etnickým čistkám v Jugoslávii, v zemi, kde jsem žila jako dítě. Po většinu mého života rozděloval Evropu komunismus. Svoji akademickou dráhu jsem strávila studiem jeho účinků. Ve vládní funkci jsem mohla pomáhat nově demokratickým státům střední a východní Evropy, včetně mého rodného Československa, v jejich snaze stát se plnoprávními partnery ve svobodném světě.

Mohla jsem také uplatnit své vlastní zkušenosti při podpoře zájmů žen v práci, ve školách, v domácnosti i v životě a pracovala jsem i na reformě a oživení Spojených národů, instituce, ve které pracoval můj otec v klíčových chvílích našich životů.

Protože jsem v mládí byla svědkem toho, co se stane, když Amerika hraje jen pasivní roli ve světových událostech, využila jsem svého postavení především k tomu, abych úzce spolupracovala s našimi spojenci a přáteli na všech kontinentech při budování jednotné fronty na podporu svobody a na obranu proti silám netolerance, nespoutaných ambicí a nenávisti.

Přečetla jsem mnoho autobiografií jiných autorů a dospěla k názoru, že ty nejotevřenější jsou ty nejlepší. A tak jsem se snažila být otevřená i tam, kde to nebylo lehké. Mojí nešťastnější zkušeností bylo manželství a výchova dětí. Mojí nejbolestivější zkušeností byl rozvod a hledání cesty ven a vzhůru. Mojí nepalčivější zkušeností bylo, když jsem se dozvěděla o svém židovském původu. Nejsmutnější bylo pro mě zjištění, že tři z mých dědečků a babiček zemřeli v koncentračním táboře. Důležitá část knihy se zabývá otřesem z tohoto objevu a složitostí procesu, v němž jsem se vyrovnávala s tak hluboce osobním objevem právě ve chvíli, kdy jsem začínala pracovat jako ministryně zahraničí.

Jelikož se na těchto stránkách pohybuji mezi soukromým a veřejným životem, mohou jeho jednotlivé fáze působit izolovaně, ale nejsou. Každá z nich ústila do té další a ovlivnila to, čím jsem se stala. Když hovořím s mladými ženami, často říkám, že život ženy sestává ze segmentů, které jsou částečně diktovány biologií. Také říkám, že je to vlastně výhoda, protože ženám umožňuje prozkoumat nejrůznější cesty. Je ale důležité mít nějakou vůdčí hvězdu. Pro mě tou hvězdou byla vždy víra v demokratický příslib, že každý člověk má možnost dojít tak daleko, kam ho její či jeho talent dovede.

Tuto víru jsem získala od svých rodičů a rozvíjela ji díky nejrůznějším životním zkušenostem na obou stranách Atlantiku a Pacifiku, díky hrdinům, které jsem potkala; kauzám, které jsem podporovala; a milionům lidí, které jsem přímo či nepřímo sledovala, jak dennodenně zápasí, aby otevřeli dveře příležitosti pro jiné. Víra v demokratický příslib odráží Ameriku v její nejlepší podobě a svět v jeho nejnadějnější podobě. Vždy budu vděčná za to, že jsem měla šanci tomuto příslibu sloužit, a vrátit tak, jak nejlépe jsem uměla, dar svobody, který Spojené státy daly mně a mé rodině.

ČÁST PRVNÍ

OD MADLENKY
K MADELEINE ALBRIGHTOVÉ

Hrdinové a zrádci

Nechtěla jsem, aby to skončilo.

V naději, že zastavím čas, jsem si vybavila, jak tenkrát v prosinci zazvonil ráno telefon a ozvala se v něm slova „Chtěl bych, abyste byla mojí ministryní zahraničí“, a taky slavnostní inauguraci, kdy mi vypadla moje brož s orlem. Vzpomněla jsem si na děvčátka žadonící o autogram během triumfální cesty vlakem z Washingtonu do OSN v New Yorku, na moudrou a vlídnou tvář Václava Havla, když mi věšel přes rameno rudou šerpu a políbil mě na tvář, a na jména vyrytá na zdi pražské synagogy. Myslela jsem na trosky budov v Keni a Tanzanii, na rakve přikryté americkou vlajkou, a na prezidenta v pomačkané košili, s brýlemi na špičce nosu, jak se přimlouvá za mír na Středním východě.

Myslela jsem na ta nekonečná sezení, některá v honosných palácích uprostřed noci, jiná v odlehlých vesnicích, kde nerostlo nic kromě hladu dětí, a kde se lidé přesto smáli a žili s nadějí. Vzpomínala jsem na jásot davů, radostný v Kosovu a střední Evropě, mechanický v Severní Koreji, a na ženy a dívky dělící se o svůj strach v uprchlickém táboře pár kilometrů od hranic Afghánistánu.

Moje vzpomínání přerušil zvuk lepenky odvíjené z obrovských rolí. Měli jsme tolik práce, že jsme začali balit až dlouho po setmění. Teď už byly všude krabice a bublinková fólie na balení, hověly si mezi stohy knih, odhozenými pytlíky od preclíků a upomínkovými předměty posbíranými během více než milionu procestovaných kilometrů a téměř tří tisíc dnů ve vládních službách. Všude pobíhali podřízení, třídili, balili, lepili a popisovali. Tiše jsem se stáhla do malé zadní kanceláře ministra zahraničí, která byla ještě na pár hodin mou kanceláří, a instinktivně jsem zamířila k oknu.

Tenhle pohled, pomyslela jsem si, mi bude chybět skoro nejvíc. Světelné kruhy na Národní promenádě ozařovaly Lincolnův a Washingtonův památník. Mezi nimi, ztraceny v lednové noci, byly památné bronzové sochy připomínající americkou účast v Korejské válce a výmluvný černý mramor zdi Vietnamského památníku. Přes záliv jsem viděla kupoli památníku, věnovaného národem Thomasi Jeffersonovi, prvnímu americkému ministru zahraničí, a za řekou vzdálenější záři věčného plamene na hrobu Johna Kennedyho na Arlingtonském

národním hřbitově. Cítila jsem nesmírný vděk za každý den, který mi byl dán, abych pokračovala v té tradici cti a obětí, zvěčněné před mými zraky.

Přála jsem si, aby to neskončilo, ale hodiny odměřovaly čas, a měla jsem ještě spoustu práce. Naposledy jsem přistoupila ke svému stolu a soustředila se na list dopisního papíru před sebou. „Milý Coline,“ napsala jsem. „Činili jsme se a doufám, že až přijdeš do kanceláře, bude prázdná. Přesto v ní ale zůstane duch všech našich předchůdců, kteří byli do jednoho přesvědčeni, že reprezentovat Spojené státy je ta největší čest. Takže ti předávám nejlepší místo na světě. Hodně štěstí a úspěchů. Madeleine.“

„Madeleine“ není moje původní jméno. Narodila jsem se 15. května 1937 v nemocnici na Smíchově. V češtině pochází slovo „Smíchov“ od smíchu, ale v roce mého narození toho v Československu mnoho k smíchu nebylo. Byla to tísnivá doba. Pokřtili mě Marie Jana, jako první dítě Josefa a Anny Körbelových, ale nikdy mi tak neřikali. Moje babička mi říkala „Madla“ podle postavy v populárním filmu „Madla z cihelny“. Maminka, která všechno vyslovovala po svém, to pozměnila na „Madlen“. Nejčastěji mi říkali „Madlenka“. Trvalo mi léta, než jsem přišla na to, jak se doopravdy jmenuji. Teprve když mi bylo deset a začala jsem se učit francouzsky, jsem našla podobu, která mi vyhovovala: „Madeleine“. Navzdory změnám jazyka a vlasti v mládí jsem svoje původní jméno nikdy nezměnila a moje osvědčení o americkém občanství i oddací list jsou vystaveny na jméno „Marie Jana Korbel“.²

Abyste pochopili mě, musíte chápat mého otce. Abyste pochopili jeho, musíte chápat, že mí rodiče vyrůstali v místě, které považovali za úžasné. V období mezi dvěma světovými válkami bylo Československo jedinou fungující demokracií ve střední Evropě a bylo požehnáno moudrým vůdcem, mírumilovně soupeřícími politickými stranami a zdravým hospodářstvím.

Nová demokratická republika se zrodila na konci první světové války, když bylo mému otci devět a když se měnila celá mapa Evropy. Německo a jeho spojenci byli poraženi. Mezi těmito spojenci bylo rakousko-uherské mocnářství, které ovládalo střední Evropu po tři století a které se nyní rozpadalo. Padesát jedna milionů lidí nejrůznější národnosti se náhle ocitlo v nových či nově vymezených zemích v souladu s Wilsonovou podporou principu sebeurčení.

Nové Československo mělo od počátku úzký vztah ke Spojeným státům. Jeho vznik byl dokonce v roce 1918 oznámen v Pittsburghu. Prezident země a autor jeho Deklarace nezávislosti byl Tomáš Garrigue Masaryk, intelektuál, který se narodil slovenskému kočimu a moravské matce a který nadšeně převzal principy, na nichž je založen americký politický systém. Masaryk se také

ožení s Američankou Charlottou Garrigue a udělal neobyčejně odvážný krok tím, že přijal její dívčí jméno jako svoje prostřední.

Zrození žádné země se neobejde bez problémů. V Československu existovalo mnoho hospodářských a sociálních problémů, včetně neshod mezi průmyslově vyspělejšími Čechy a převážně zemědělskými Slováky. Existovalo také postupně vzrůstající napětí týkající se německé etnické menšiny, která žila podél dlouhých hranic Československa s Německem, v takzvaných Sudetech. Ale Masaryk nebyl obyčejný prezident. Byl to vůdce se silným humanistickým a náboženským přesvědčením a pod jeho vedením se z Československa stalo opravdu úžasné místo se svobodným tiskem, prvotřídním veřejným vzdělávacím systémem a kvetoucí intelektuální elitou. Ačkoliv Masaryk zemřel, když mi byly čtyři měsíce, ve všech ostatních ohledech jsem vyrůstala s ním. V rodině se o něm často mluvilo a mého otce zásadně ovlivnila jeho hluboká víra v demokracii, jeho přesvědčení, že malé země mají mít stejná práva jako velké a jeho úcta a obdiv ke Spojeným státům.³

Vzpomínky mého otce na dvacátá léta a začátek let třicátých ukazují pychu a nadšení, které pociťoval. „Zatímco ostatní evropské země procházely politickými a společenskými otřesy, hospodářskou nestabilitou a zatímco jedna po druhé podléhala fašismu,“ napsal, „Československo bylo pevností míru, demokracie a pokroku. Jako univerzitní studenti jsme hltali ten elixír svobody. Dychtivě jsme četli domácí i světovou literaturu a noviny, chodili jsme na každou premiéru v Národním divadle a v Národní opeře a nevynechali jsme jediný koncert Pražské filharmonie.“

Praha byla po staletí kulturní Mekkou a pro mladé intelektuály, jako byli moji rodiče, představovala neodolatelný magnet. Můj otec vyrůstal v městečku Kyšperk a snil o tom, že se přestěhuje do toho slavného města, bude chodit do kostelů, kde hrával Mozart, a sedávat v kavárnách, kde své představy formuloval Franz Kafka. Chtěl být avantgardní – číst utopická díla Karla Čapka⁴ a kupovat si obrazy od jeho bratra Josefa.

V Kyšperku nebyla ani střední škola, takže můj otec musel jako dvanáctiletý přejít do školy v nedalekém Kostelci nad Orlicí. Byl pilný student a byl vždy aktivní v politickém a kulturním životě. Od raného věku věděl, že chce být diplomat, novinář nebo politik, a podle toho si plánoval život. Neplánoval však, že se zamiluje.

Potkali se na střední škole. Moje maminka byla o něco mladší a moc hezká. Byla drobná, měla na krátko ostříhané hnědé vlasy v pážecím stylu a tváře s dolíčky. Otec měl výraznou, vážnou tvář a vlnité vlasy – maminka říkala, že s přibývajícím věkem vypadá čím dál lépe. Podle táty se při jejich prvním setkání na střední škole uvedl výrokem, že je nejupovídanější holka v Čechách a dostal od ní pohlavek. Jmenovala se Anna, a říkali jí Andula, ale od doby, kdy přišla na střední školu, byla známá jako Mandula, což byla zkratka oslovení, kterým jí říkal táta: Má Andula. Ona mu říkala Jožko. Její rodiče zřejmě

že vztahu nebyli nadšení a poslali ji pryč do internátu v Ženevě. Pokud cílem tohoto plánu bylo vztah přerušit, málem se to podařilo. Mnohem později napsala máma v krátkém eseji ve žlutém bloku, který jsem našla, když umřela: „Jozka byl určitě muž, na kterého stálo za to čekat sedm let, než byl připraven se oženit.“ Pak přidala – a škrtila: „Ale nebyla jsem vždycky tak trpělivá. Párkrát mě napadlo, že ho zruším.“⁵ (I po čtyřiceti letech v Anglii a v Americe měla máma silný přízvuk a svou vlastní verzi anglické gramatiky a idiomů.)

Pokračovala: „Často mě napadalo, co na něm obdivuji nejvíc. Byla to jeho vytrvalost, kterou nejspíš zdědil od svého otce, který se z malého kupce stal akcionářem a ředitelem velké stavební společnosti, anebo jsem ho byla milovala kvůli jeho dobrosrdečnosti, jemnosti, nesobeckosti a oddanosti rodině, kterou zdědil od své milé matky?“ Ať to bylo cokoli, nikdy ho zbožňovat nepřestala.

Táta dostudoval tak rychle, jak to šlo, během prázdnin si najímal učitele na němčinu a na francouzštinu, a pak strávil rok na Sorbonně v Paříži, zdokonaloval svou francouzštinu a objevoval svět za hranicemi Československa. Ve věku dvaceti tří let obdržel doktorát práv na Karlově univerzitě v Praze, nejstarší univerzitě ve střední Evropě. Po čtrnácti měsících povinné vojenské služby ho přijali na ministerstvo zahraničí a podle líčení matky „po pár měsících, kdy pracoval bez platu, jsme se mohli vzít“.

Svatba se konala 20. dubna 1935. Máma, jak bylo pro ženy té doby typické, neměla univerzitní vzdělání jako táta. Sdílela ale jeho kulturní zájmy a ráda se přidala ke každému dobrodružství, které ji odvedlo z venkova do Prahy. Nastěhovali se do secesního bytu s černobílými dekoracemi a brzy se stali součástí pražské kavárenské společnosti. Příští rok byl otec jmenován tiskovým přidělcem československého vyslanectví v Jugoslávii a rodiče se stěhovali znovu, tentokrát do Bělehradu. Jugoslávie byla pořád ještě království, a protože otec byl přesvědčený demokrat, skamarádil se s vůdci demokratické opozice, s nimiž se scházel často, leč diskrétně.

„Možná proto, že jsme byli mladí a šťastní,“ napsala matka o době strávené v Bělehradu, „ignorovali jsme někdy temné mraky, které se shlukovaly na politickém obzoru. Věděli jsme o nich, ale nějak jsme doufali, že se přezenu bez katastrofy.“ Mladý pár byl natolik optimistický, že založil rodinu – což přivedlo na svět mě –, ale „katastrofa“ nebyla daleko. „Čas našeho osobního štěstí byl příliš krátký,“ vzpomínala máma. „Hitler byl příliš silný a agresivní a západní demokracie byly v té době slabé, a tak měla jako první trpět malá demokratická Československá republika a s ní miliony nevinných lidí.“

Českoslovenští diplomaté se spoléhali na spojenectví s Francií a Sovětským svazem a také na to, že budou respektovány vznešené ideály Společnosti národů. Tragicky nepočítali s Hitlerovým vzestupem. Země též ztratila Tomáše Masaryka, který zemřel v roce 1937, čtyři měsíce po mém narození. Nový prezident, Edvard Beneš, sice sdílel Masarykovu humanistickou filozofii, ale neměl

jeho charisma a jeho schopnost inspirovat národ. Byl to slovy mého otce „politický matematik“. Přesto však Beneš dělal, co mohl, aby varoval západní Evropu, že Hitlerovy ambice nelze uchláchnit. V březnu 1938 Hitler úspěšně přinutil Rakousko ke spojení s Německem. V září požadoval, aby se Beneš vzdal kontroly nad Sudetami. Místo aby se západní mocnosti postavily na stranu Prahy, naléhaly na Beneše, aby ustoupil v naději, že tak zabrání válce. Dvacátého devátého září v Mnichově podepsaly Velká Británie, Francie, Itálie a Německo dohodu, která požadovala československou kapitulaci. O dva dny později začali nacisté okupovat Sudety. Beneš rezignoval. Britský premiér Neville Chamberlain neslavně prohlásil, že Mnichovská dohoda „zaručí mír pro naši dobu“. Těchto pět slov, společně s černým deštníkem, který Chamberlain nosil, od té doby představuje hanebné symboly appeasementu.

Na nátlak z Berlína Němci v Praze sestavili loutkovou správu, která provedla čistku ve vládě a snažila se vymazat všechny stopy Masarykovy a Benešovy filozofie. Otcovy kontakty s demokratickou opozicí v Jugoslávii z něj v Bělehradě udělaly nepohodlnou osobu a nové československé ministerstvo zahraničí rychle vyhovělo jeho prosbě o odvolání. A tak jsme se v prosinci 1938 stěhovali zpátky do Prahy. Podle matky dostal otec rutinní kancelářskou práci na ministerstvu zahraničí, ale jak se nacisté připravovali ovládnout i zbytek země, hrozila mu stejně jako ostatním loajálním a předním Benešovým stoupencům pochmurná a nejistá budoucnost.

Když Beneš spolu s několika svými ministry uprchl, začal hledat cestu ven i můj otec. „Odjet z Československa okamžitě bylo technicky nemožné,“ napsala matka. „V Praze byl naprostý chaos. Na nějakou dobu přestalo fungovat spojení, banky byly zavřené, přátelé byli zatýkáni.“ Na krátkou dobu mě poslali na venkov k babičce z matčiny strany, zatímco rodiče odešli z bytu a trávili každou noc u jiných přátel, a dny na ulicích a v restauracích a plánovali náš útek. „Gestapo zatýkalo lidi většinou v noci,“ vzpomínala matka. „Se vším možným a nemožným plánováním a s pomocí dobrých přátel a spousty štěstí a malých úplatků se nakonec plán podařil a dostali jsme potřebná povolení gestapa k vycestování.“ Klíčová byla rychlost. Již předtím, 15. března 1939, německá armáda vpochodovala do československého hlavního města. O deset dní později, 25. března, mě babička přivezla do Prahy. V jedenáct hodin večer už jsme byli s rodiči ve vlaku na cestě ze země se dvěma malými kufry – ve spěchu nedokázali víc zabalit. Matka napsala prostě a děsivě: „Tehdy jsme viděli rodiče naposledy. Trvalo šest let, než jsme se mohli vrátit.“

Nejdříve jsme jeli do Bělehradu a následně dál do Londýna, kam jsme se dostali až v květnu, kolem mých druhých narozenin. Město bylo plné cizinců hledajících práci, což v Britech nevzbuzovalo žádné nadšení. A tak se tátovi ulevilo, když zanedlouho po našem příjezdu přijel do Londýna i Jan Masaryk, syn bývalého prezidenta a ministr zahraničí v budoucí československé exilové vládě. Najal si malou kancelář a zaměstnal několik bývalých mladých zaměstnanců

ministerstva – mezi nimi mého otce. V červenci přijel do Londýna Beneš. Exulanti chtěli prostřednictvím britského rozhlasu a tisku seznámit veřejnost s fakty o Hitlerově okupaci a dodávat odvahu Čechoslovákům.

Vždycky jsem si myslela, že rodiče se v Londýně aklimatizovali, ale když jsem si přečetla máminy vzpomínky, viděla jsem věci jinak: „Byli jsme obklopeni samými Čechy a až na pár výjimek jsme nenašli žádné anglické přátele... Vždycky jsem obdivovala anglickou poctivost, smysl pro spravedlnost v čase nouze, odvahu při bombardování a odhodlání bojovat za velmi nepříznivých podmínek proti Hitlerovi, ale dlouho mi trvalo, než jsem pochopila jejich způsob života a přestala se mezi nimi cítit nesvá... Ale tak jako jsme my čekali, až se budeme moci vrátit domů, čekali oni na to, až všichni ti cizinci budou moci odjet.“

Mé nejranější vzpomínky jsou z bytu na Kensington High Road v Notting Hill Gate. Rodiče spali na posteli, která se vysunovala ze stěny, a měli jsme zelený telefon. Když jsem slyšela tátu, jak mluví v BBC, myslela jsem si, že je uvnitř rozhlasového přijímače. Jeho úkolem bylo informovat za exilovou vládu a několik hodin denně se jeho projevy vysílaly i do naší vlasti. V činžáku, který byl vystavěn speciálně pro uprchlíky, bydlely i další československé rodiny. Soušedé mě občas krmili tmavým chlebem se sádlem a solí. Večer, když zazněly sirény, jsme se s nimi potkávali v protiletectkém krytu. Zpívala jsem písničky jako „Sto zelených lahví visí na stěně“ a spala jsem na provizorních kavalcích. Rodiče říkali, že ve sklepě je bezpečno, ale byly tam trubky s plynem a horkou vodou, a dnes si uvědomuji, že bychom nepřežili, kdyby budova dostala zásah.

V Londýně jsem poprvé okusila slávu. Exulantská komunita s pomocí Červeného kříže chtěla natočit film o osudu dětí utečenců a mě vybrali, abych hrála jednu z hlavních rolí. Filmovalo se v krytu, který se podobal tomu, kam jsme chodili. Vzala jsem svůj úkol vážně a jako honorář jsem dostala vycpaného růžového králíčka, který mi dělal po celou válku společnost.

Nebyli jsme jediná část rodiny, která se dostala do Anglie. Starší bratr mého otce Jan, jeho žena Ola a jejich děti Alena a George se usadili ve venkovském domě v Berkhamsteadu jako vystřiženém z filmu *Howards End*. Krátce jsme u nich bydleli, než jsme se přestěhovali do Londýna, ale každý z bratrů byl úplně jiný a neustále se přeli. Když se konečně přestali hádat, přestali spolu mluvit. Moje jedenáctiletá sestřenice Dagmar neboli Dáša přijela z Československa a bydlela u nás. Během prvních pár let jsme občas dostávali dopisy od babiček a dědečka⁶, které nám rodiče četli nahlas. „Máme vás rádi a uvidíme se po válce.“ Později jsme obdrželi zprávu, že teta Máňa umřela na ledvinovou chorobu. Vzpomínám si na to, protože máma se nedala utěšit.

Přestože nejhorší část blitzkriegu pominula, rodiče se chtěli z Londýna přestěhovat. Krátce jsme bydleli v Beaconsfieldu, rodišti významného premiéra Benjaminu Disraeliho z časů královny Viktorie. Tam se 7. října 1942 narodila

moje sestra Kathy. Pak jsme se stěhovali do Walton-on-Thames, asi hodinu cesty vlakem z Londýna, kde jsme bydleli v domě z cihel s podivným pichlavým jehličnanem, kterému se říkalo Opičí prolézačka, před domem. Chodila jsem do Ingomar School v hnědobílé školní uniformě, včetně vázanky a slamáku s pruhovanou stuhou. K obědu jsme měli každý den studené maso a bublovíčaninu (smaženou směs brambor a zelí z předešlého dne, které jsme tak říkali kvůli zvukům, které vydávala v žaludku po pozření). Rychle jsem se stávala správnou anglickou holčičkou. Protože jsem mluvila anglicky lépe než máma, často mě posílali přes čtyři dlouhé bloky a rušnou ulici s přidělovou knížkou a s Kathy v kočárku do krámu. Vcelku jsem měla dobré známky, až na ostudnou – vzhledem k mé budoucí kariéře – čtyřku ze zeměpisu.

I když byl Walton-on-Thames na venkově, válka zůstávala pořád součástí našich životů a dodávala jim drama i jednotvárnost. Táta byl dobrovolník protiletectvé obrany. Pořídili jsme si ocelový stůl, zvaný Morrisonův kryt, podle Churchillova ministra vnitra Herberta Morrisona. Byl to nejnovější vynález, který měl podle reklam zachránit před smrtí rodinu, která se pod něj ukryje při bombardování. Jedli jsme na něm, hráli jsme si kolem něj i na něm, a když zazněly sirény, stáhli jsme zatemňovací rolety a spali jsme pod ním. Z mé tehdejší perspektivy to byl normální život a nebránil mi v tom, abych se přes den bavila, anebo se učila, jak chodit s našimi anglickými přáteli na čaj o páté.

Ať byla situace sebeobtěžnější a sebehroživější, rodiče nás dokázali uklidnit. Chtěli, abychom se cítily se sestrou v bezpečí a v pohodlí – a my jsme se tak cítily. Milovali nás a uměli změnit nenormální v normální – jako třeba to, že jsme mluvili jedním jazykem doma a jiným ve škole; a že jsme podnikali normální rodinné zábavy jako plavání v Lyme Regis v Dorsetu, přestože na pláži byly obrovské černé ocelové barikády, které měly bránit Němcům ve vylodění. Nic nenormálního mi nepřipadalo ani na nedělních setkáních s československými přáteli. Když se všichni najedli, začali muži přecházet ve dvojicích a trojicích po naší malé zahradě a vážně hovořili. Chodili s rukama sepjatýma za zády, jak to evropští muži dělají, a můj táta měl vždy dýmku a obláček kouře kolem hlavy. Teprve když jsem přišla na univerzitu a psala diplomovou práci o poválečném období v Československu, jsem pochopila, co vlastně táta za války dělal, jak fungovala exilová vláda a o čem se tak smrtelně vážně a záníceně hovořilo na naší zahrádce o těch nedělních odpoledních.

Nepamatuji se na chvíli, kdy jsem se dozvěděla, že válka skončila a že se budeme vracet domů. Víím, že to byly radostné oslavy. Nemluvili jsme o ničem jiném. Stůl v jídelně byl teď zase jen stůl a ne protiletectvý kryt. Mysleli jsme si, že nás čeká opravdu normální život.

Můj otec seděl v prvním letadle do svobodného Československa společně s prezidentem Benešem a jeho spolupracovníky. Máma, sestra, sestřenice

Dáša a já jsme je následovaly o pár týdnů později v bříše bombardéru, což byla zkušenost tak děsivá, že mi trvalo několik let, než jsem se zbavila intenzivního strachu z létání.

Protože československé vedení bylo po Mnichově nuceno kapitulovat, Němci hlavní město nebombardovali, takže Praha zůstala nedotčená a mým očím osmiletého dítěte připadala jako kouzelné místo. Země jako celek však utrpěla nenapravitelné ztráty. Hospodářství bylo ochromené. Lidé prožili šest let demoralizující okupace. Židovské obyvatelstvo bylo prakticky vyhlazeno.

Díky otcově práci v Londýně a jeho místu v nové vládě jsme dostali nádherný byt na Hradčanském náměstí, nedaleko Hradu, kde žil a pracoval prezident Beneš. Byt byl velký a světlý, s okny z oloveného skla a byl v něm překvapivě krásný nábytek. Rodiče nám řekli, že prarodiče během války zemřeli. Říkali, že byli staří a že to se starým lidem stává. Máma často plakala, ale když jsem se jí ptala, říkala jen: „To jsem jen tak šťastná, že jsme zpátky doma.“ Má sestřenice Dáša u nás bydlela dál. Také její rodiče umřeli, což jsem prostě přijala jako fakt.

Po ulici chodili sovětsí vojáci. Mí rodiče z nich měli strach a v soukromí se vysmívali jejich neotesanosti. Řekli mi, že jedinou bombu, která dopadla na Prahu, shodili omylem američtí letci. Protože mě vychovávali v přesvědčení, že Němci jsou špatní a Američané a Rusové dobří, byla jsem z toho naprosto zmatená. Otec pracoval o pár bloků dál na ministerstvu zahraničí a vodil mě do školy. V Anglii jsem školu milovala, ale v Praze jsem ji nenáviděla a stejně tak jsem neudělala dobrý dojem na učitele. Většinu času jsem prostála v koutě. Když se rodiče ptali, co jsem provedla, učitelka jim řekla, že jsem byla drzá. Jak to? ptali se. Učitelka odpověděla, že jsem jí řekla, že má hezké šaty. V Anglii by se to považovalo za zdvořilost, ale na kontinentě bylo nemyslitelné, aby dítě mluvilo s učitelem tak neformálně.

Před válkou zničili československou svobodu nacisté; nyní ji ohrožovali komunisté. Československá komunistická strana vznikla v roce 1921, čtyři roky poté, co bolševická revoluce proměnila Rusko. Přežila, protože Československo bylo rovnostářskou zemí a mnohé z jeho občanů oklamalo tvrzení komunistů, že jsou ochránci dělnické třídy. Mnoho Čechů a Slováků se též identifikovalo s „matičkou Rusí“ jako bratrským slovanským národem. Po válce strana získala na síle, protože vina za mnichovskou zradu byla přičítána západním mocnostem, a ne Moskvě. Sovětský svaz byl také spojencem v boji proti nacistům a generál Eisenhower souhlasil s tím, aby Rudá armáda osvobodila Prahu. V důsledku toho se komunisté stali největší politickou stranou, a dokonce získali i nejvíce hlasů ve volbách v roce 1946. Vzhledem k touze po národní jednotě a parlamentnímu systému v zemi vytvořil Beneš koaliční vládu. Tato vláda, v jejímž čele stál komunistický premiér, se skládala jak z komunistů, tak ze zástupců nejrůznějších demokratických stran, včetně nezávislého Jana Masaryka jako ministra zahraničí.

Beneš a ti, kdo ho jako můj otec podporovali, chtěli, aby se Československo vrátilo k demokratickým hodnotám předválečného období. Prezident se mylně domníval, že českoslovenští komunisté mají tentýž cíl. Komunisté dostali na starost policii a ministerstvo obrany a Masarykovým zástupcem byl jmenován slovenský komunista⁷. Pod vedením a s podporou Moskvy se komunisté infiltrovali do klíčových institucí včetně odborů, hlavních průmyslových odvětví a médií. Naproti tomu demokratické strany nebyly ani jednotné, ani koordinované.

Jinde v Evropě začínala velká studená válka mezi Východem a Západem. Sověti systematicky pokračovali v úsilí o ovládnutí východní Evropy. Po úspěchu v roce 1946 si českoslovenští komunisté mysleli, že dokážou dosáhnout moci legálně prostřednictvím voleb, a vytvořit tak úspěšný vzor pro západní Evropu, s velkými komunistickými stranami ve Francii a v Itálii. Československo zůstalo zase jednou mezi mlýnskými kameny. Beneš se na to pokoušel dívat z té lepší stránky a nazýval zemi mostem mezi Východem a Západem, který spojuje obě strany. Masarykovi se tato představa nezamlouvala a anglickému králi Jiřímu VI. řekl: „Po mostech chodí koně a často na ně něco utrousí.“ Pamatuji na Masaryka jako na laskavého člověka s velkým smyslem pro legraci a suchý humor. Když jsem ho vídala při oficiálních příležitostech, měl často pravou ruku zavěšenou na pásce. Zeptala jsem se táty: „Zlomil si ministr zahraničí ruku?“ „Ne,“ odpověděl můj otec. „Nosí ji na pásce, protože si nechce trást rukou s komunisty.“

Otec krátce pracoval jako ředitel Masarykova kabinetu a na podzim roku 1945 byl jmenován československým titulářem v Jugoslávii a sousední Albánii, a dosáhl tak v neobvykle mladém věku 36 let hodnosti velvyslance. Takže jsme se po pouhých pár měsících v Praze vrátili do Jugoslávie.

Můj otec tam našel národ, který byl podle jeho slov „opotřebovaný“. Během války zahynula více než desetina obyvatelstva v boji proti Němcům, ale často také v boji jeden proti druhému. Otec se také těšil, že uvidí staré přátele, ale z mnohých se stali oddaní komunisté a vyhýbali se mu. Mluvil se Srby, kteří hořce vzpomínali na masakry spáchané za války Chorvaty, a také s nimi hovořil o postupném rozkladu jejich národní identity pod diktátorskou komunistickou vládou maršála Tita. Potkával Chorvaty, kteří se stavěli proti samotné existenci Jugoslávie a požadovali samostatný, etnický určený stát. Shodou okolností jsem později strávila velkou část svého času ve vládě nad stejnými problémy, s nimiž se setkal otec v roce 1945 a o nichž napsal svou první knihu, *Titův komunismus*. Měl Jugoslávii upřímně rád a dokonce věnoval svou knihu „jugoslávskému lidu, který během své složité historie často proléval krev za společnou věc svobody a demokracie, které mu byly upírány“.

Československé velvyslanectví v Bělehradě bylo na jedné z hlavních tříd, pár bloků od budovy parlamentu. Jeho budova mi připadala velkolepá, a také byla. Na přední straně budovy byl dlouhý balkon, na němž jsme stáli během oficiálních přehlídek. Vchod strážili Titovi partyzáni v bojových uniformách

a na druhé straně velkého dvora byla rezidence velvyslance. Měli jsme komorníka, šoféra, kuchařku a služky. Protože táta nechtěl, abych chodila do školy s komunisty, měla jsem guvernanku. I když budova za války unikla bombardování, okupovalo ji regionální velitelství wehrmachtu a s ním zmizely i obrazy, koberce a nábytek. Zůstalo jen kancelářské zařízení. A tak rodiče použili velkou část nábytku, který dostali s bytem v Praze.

Přestože byl život úplně jiný, než jaký jsme poznali v Londýně či během té krátké doby zpátky v Československu, rodiče se přizpůsobili snadno. Když táta právě nebyl na oficiálním obědě, jedl s námi v rodinné jídelně, a pak nás často šofér odvezl v černé tatře s ploutví, která vypadala jako Batmanův batmobil, do lesů za městem, kde jsme se dlouho procházeli.⁸

Navzdory politickým zmatkům a děsivé chudobě kolem mi rodiče připadali daleko šťastnější, než byli v Anglii. Koneckonců, na diplomatický život se vždycky připravovali a byli jsme všichni pohromadě. Měli jsme také radost, když se 15. ledna 1947 narodil můj bratříček John. Máma řídila velvyslanecský personál a starala se, abychom všichni dostali najíst. Někdy posílala na venkov pro živá jehňátka, se kterými jsme si hrály v kuchyni, dokud se z nich nestala večeře, kterou jsme se sestrou odmítaly jíst.

Svým nenapodobitelným způsobem máma odmítala dělat věci podle protokolu. Po formálních večerích ráda zvala malou skupinku lidí do naší rodinné jídelny a podávala československé párky. Jednou pozvala i Tita. Prezidentovi ochutnávači s tím očividně měli problém, a tak si matka vzala párek, přeřízla ho napůl, snědla svou polovinu a podala komunistickému diktátorovi druhou. Velký vůdce ji zhltl.

Máma obnovila styky s řadou starých přítelkyň a popíjela s nimi tureckou kávu, ani ne tak proto, že by jí chutnala, ale protože ráda převracela šálek a četla ze sedliny budoucnost. Vždycky jsem to považovala za jednu z jejích největších výstředností, ale později jsem zjistila, že mnoho Čechů věří v jasnovidectví a astrologii.

Jako dcera velvyslance jsem se stala „oficiálním dítětem“. S kyticí květů a v národním kroji – bílé blůze s velkými nabíranými rukávy, vyšíváné žlutooranžovou barvou, v růžové skládané sukni se vzorem s tmavě modrou vyšívanou zástěrkou a se spoustou stužek – jsem doprovázela otce na letiště, kde jsme vítali oficiální návštěvy. Díky svým „povinnostem“ jsem potkala v raném věku některé historické postavy, včetně Tita. Dala jsem mu kyticí bílých růží, když přišel na oslavu národního svátku. Zapomněl si ji odnést – ale pak pro ni poslal asistenta.

Bylo mi deset, když rodiče dospěli k názoru, že jsem se od guvernanky dozvěděla všechno, co mě mohla naučit. Na gymnázium v Praze jsem byla příliš mladá, a proto mi řekli, že mě pošlou do internátní školy ve švýcarském Chexbres, abych se naučila francouzsky. Reagovala jsem tak jako většina desetiletých. Nechtěla jsem z domova. Když jsme se cestou do Švýcarska zasta-

vili v Praze, udělalo se mi z úzkosti doslova zle, takže jsem zmeškala začátek školy. Máma, pro ni zcela netypicky, trvala na tom, že nejsem natolik nemocná, abych nevydržela cestu. Plakala jsem během celého letu do Curychu, kde jsme přespaly. Slyšela jsem, že Curych je známým střediskem na léčbu obrny, a tak jsem druhý den ráno po probuzení tvrdila, že mě bolí nohy, až se nemůžu pohnout. Máma na to neskočila a našla doktora, který zjistil, že mi nic není. Nezbylo mi než odjet do školy.

Do *Prealpina Institut pour Jeunes Filles* jsem přijela v září 1947. Škola sídlila ve velké budově v nádherném prostředí na svazích nad Ženevským jezerem. Měla jsem pokoj s vyhlídkou na jezero – a třemi spolubydlícími. Žila jsem v domnění, že nedostanu nic, oč si neřeknu francouzsky, a francouzsky jsem ještě vůbec neuměla, a tak jsem nějakou dobu trpěla. Nakonec jsem jazyk zvládla, a protože jsem byla vždy pilná studentka, měla jsem docela dobré výsledky. Velmi brzy jsem si zvykla brát úkoly příliš vážně a přehánět to. Svěřili mi zodpovědnost za prohlídky pokojů, což byla samozřejmě zbytečná práce, ale já to hnala ještě dál. Prohlídku pokoje jsem proměnila na osobní prohlídku a trvala jsem na tom, aby mi děvčata ukázala, jestli mají čisté ruce a nehty, než půjdou jíst. Netrvalo dlouho a daly mi jasně najevo, co si o tom myslí, a pak jsem se musela snažit, aby mě přítelkyně znovu vzaly na milost. V *Prealpina* jsem se poprvé spřátelila s Američankou, dívkou se světlými vlasy, širokým úsměvem a šedivým perem značky Parker. Jedno, druhé i třetí jsem obdivovala.

Ředitel školy nám měl každý týden dávat dva franky kapesného a měl nás nechat jít do vesnice. Dělal to jen sporadicky, ale když se to stalo, kupovala jsem si vždycky trojhranné čokolády Toblerone, které miluju dodnes. Každou neděli jsme ušly bez ohledu na zimu několik kilometrů do kostela a ve Švýcarsku jsem se naučila i bruslit a lyžovat – v jedněch botách. Mnohem později se mohly moje dobře zaopatřené americké děti potřhat, když jsem jim vyprávěla, jak jsem si připevňovala brusle k lyžařským botám kličkou.

Doma se československý experiment s koaliční vládou složenou z demokratů a komunistů rozpadal. Zápas o politickou převahu byl neúprosný. Komunisté měli původně navrch, ale pak se projevil odpor proti jejich hrubiánským snahám rozšiřovat svůj vliv ve společnosti. Když začaly jejich volební vyhlídky blednout, obrátili se k otevřenějším donucovacím technikám. Také Moskva už na Prahu přímo tlačila.

V létě roku 1947 Spojené státy ohlásily rozsáhlý podpůrný program – Marshallův plán –, který měl pomoci evropským zemím zotavit se z ničivých následků války. K účasti byly přizvány všechny evropské státy, včetně Sovětského svazu a Československa. Sověti byli nedůvěřiví a plán pro ně představoval spíše amerického trojského koně než prostředek k hospodářské obnově. V Praze Beneš chtěl, aby se Československo plánu účastnilo, a formálně americké

pozvání přijal. Jan Masaryk, který jel na oficiální návštěvu do Moskvy, byl předvolán ke Stalinovi a informován, že Československo se nesmí plánu účastnit. Po návratu do Prahy řekl Masaryk hořce a sarkasticky svým kolegům: „Tohle je nový Mnichov. Odjížděl jsem do Moskvy jako ministr zahraničních věcí suverénního státu. Vrátil jsem se jako Stalinův lokaj.“

Navzdory tomuto zklamání zůstal Beneš optimistou a sliboval si hodně od voleb, které se měly konat v květnu 1948. Když můj otec v lednu toho roku prezidenta navštívil, pokoušel se Beneše varovat, že komunisté použijí všech prostředků, aby převzali moc. Když mluvili o tom, komu se dá věřit a komu ne, Beneš řekl: „Nebojte se. Nebezpečí komunistického puče pominulo. Vraťte se do Bělehradu a pokračujte.“ Můj otec napsal: „To byla poslední slova, která mi prezident Beneš řekl. Potom jsem ho již nikdy neviděl.“

Beneš se mýlil. Komunisté byli rozhodnutí nečekat na volby, označovali demokratické vůdce za reakcionáře, rozdávali zbraně milicionářům, požadovali okamžité a radikální znárodnění hospodářství a rozesílali balíčky s výbušninami v neúspěšném pokusu zabít tři ministry, včetně Masaryka. Beneš, oslaben dvěma záchvaty mrtvice, nemohl vzdorovat odhodlanému nepříteli, který nehrál podle pravidel. V únoru podalo dvanáct demokratických ministrů demisi a snažilo se tak vynutit si okamžité volby. Místo toho využili komunisté davy, média a milice, aby přinutili Beneše souhlasit s novou vládou národní jednoty. Pučem 25. února se komunistům dostala do rukou opravdová moc a zůstala tam dalších čtyřicet let. Desátého března 1948 našli tělo Jana Masaryka pod rozbitým oknem jeho bytu na ministerstvu zahraničí. Úřady to prohlásily za sebevraždu. Mí rodiče – a většina československých demokratů – byli přesvědčeni, že šlo o vraždu. Sedmého června rezignoval prezident Beneš. Sovětský blok byl úplný. Trumanova vláda se ve snaze zabránit komunismu v další expanzi do Evropy spojila s Kanadou a s přáteli za oceánem a vytvořila Alianci Severoatlantické smlouvy – NATO.

Pro mé rodiče znamenal převrat konec snu o svobodném Československu. Viděla jsem je ten rok až později, když přijeli do Švýcarska, aby mě informovali, že otec má nové místo, tentokrát v OSN. Krátce před pučem nabídl svoji rezignaci na místo velvyslance, protože měl pocit, že Benešův člověk nemůže reprezentovat vládu ovládanou komunisty. Hovořilo se o tom, že by se mohl stát velvyslancem ve Francii. Nakonec dostal nabídku zastupovat Československo v komisi OSN, zabývající se sporným statutem Kašmíru, provincie, kterou si společně nárokovaly nově nezávislé státy Indie a Pákistán. Máma, sestra a bratr se měli přestěhovat do Londýna na dobu, kdy bude táta v jižní Asii. Rodiče o tom mluvili klidně, jako by to byl normální vývoj událostí.

Když skončila škola, přijela jsem za rodinou do Londýna, kde jsme bydleli v temném sklepním bytě s vanou v kuchyni. Táta nám psal veselé dopisy,

v nichž opěvoval krásu kašmírského Šrínagaru a vyprávěl nám o opicích v Dilí, které prý chodily za ním až na pokoj. Neumím si představit, co psal mámě, ale vím, že hledal a nakonec našel cestu, jak bychom se mohli dostat do Ameriky, kam by za námi přijel, až jeho úkol skončí.

Tak začala nová kapitola v evropské historii i v mém životě. Podruhé ani ne za deset let byli mí rodiče přinuceni opustit vlast. Bylo mi jedenáct let a chystala jsem se společně s mámou a sourozenci překročit Atlantik. Zamluvili jsme si kabinu na obrovském zaoceánském parníku *SS America* a já se moc těšila na pětidenní cestu. V noci jsme se nalodili v Southamptonu. Ráno jsme si dali k snídani vejce se slaninou a teprve pak postřehli, že moře je tak klidné, protože kotvíme v Le Havru. Bylo to na dlouhou dobu naše poslední jídlo. Jakmile jsme vypluli, dostali jsme všichni mořskou nemoc. Máma ležela celou cestu v posteli a my se živili pečenými brambory.

Lod' proplouvala listopadovým mořem. Byl silný vítr a velké vlny. Nad hlavou se převalovaly obrovské černé mraky, které přinášely ostrý déšť a krutou zimu. Koukali jsme ven okénky kabiny a zřídka se vypravili na palubu. Měla jsem pocit, že ta cesta, na kterou jsem se tak těšila, nikdy neskončí. Teprve když jsme se přiblížili k cíli, se obloha vyjasnila. A konečně, 11. listopadu 1948, na Den příměří v první světové válce, jsme uviděli Sochu svobody. Držela jsem sestru za ruku a ohromeně zírala na tu postavu, která nás vítala.

Jak jsem se stala Američankou

Máma, Kathy, John a já jsme se usadili v pronajatém domku na dost velkém pozemku v Great Neck na Long Islandu, nedaleko dočasného ústředí OSN u jezera Success. Když na to období vzpomínám, uvědomuji si, jak úžasně se naše máma vyrovnávala se změnou. Po většinu života byla rozmazlovanou dceruškou a naposledy ženou velvyslance. Teď byla uprchlicí, která se podruhé snaží vytvořit domov pro své děti v cizí zemi, zatím ještě bez manžela. Bylo jí jenom sedmatřicet, ale mým dětským očím připadala hrozně stará. Nepamatuji se, že by měla v té době americké přátele, ale pamatuji si, že propadla rozhlasovým seriálům, jelikož si neuvědomovala, že jejich příběhy nikdy nekončí.

Touha přizpůsobit se a najít si nové přátele již byla mou druhou přirozeností. Pochopitelně jsem si připadala „cizí“, ale byla jsem na to zvyklá. Cítila jsem se cizí i v té československé škole, kam jsem chodila, protože byla tak přísná. Ale i přesto jsem si v Great Neck poprvé uvědomila dilema, s kterým se potýkám celý život: jak můžu vzhledem ke svým osobním zkušenostem a touze vyniknout překonat svoji vrozenou vážnost a vyjít s ostatními?

Prvním krokem bylo mluvit jako Američanka. Máma nechala mě a Kathy zapsat do školy Arrandale poblíž našeho domku. Už jsem chodila do dvou škol v Anglii a do jedné v Československu, dva roky jsem se učila s guvernankou v Bělehradě, rok jsem strávila v internátu ve Švýcarsku a tři měsíce na francouzském lyceu v Londýně. Mluvila jsem čtyřmi jazyky – česky, srbochorvatsky, francouzsky a anglicky –, ale nemluvila jsem zatím americky. Rychle jsem se zbavovala anglického přízvuku.

Táta přijel právě včas, aby s námi strávil první Vánoce ve Spojených státech. Pro tátu představovala Amerika svobodu a bezpečí. Přesto ale chápal i komicou stránku přizpůsobování se nové kultuře. Když právě nepracoval v OSN, našel si čas k napsání povídky nazvané „Pan Bezdomovec objevuje Ameriku“. Podle tohoto příběhu spočíval rozdíl v drobnostech. Tak jako můj otec se pan Bezdomovec rád procházel, ale na Long Islandu koncem čtyřicátých let jezdili všichni autem. Brzy pan Bezdomovec zjistil, že nemůže nikam jít pěšky, aniž by ho lidé nezastavovali, neptali se, jestli je v pořádku, a netrvali na tom, že ho

svazou. Když to pan Bezdomevec vzdal, stal se Američanem. Pan Bezdomevec nikdy předtím neslyšel o alergiích. Když si paní Bezdomevcová vytvořila alergii na mýdlový prášek, stala se Američankou. Když Bezdomevcovy děti přišly na to, že nemůžou žít bez amerického „howdy“ a žvýkačky, staly se Američany. Brzy se celá Bezdomevcova rodina cítila jako doma.

Ve skutečnosti nebylo tak snadné přimět Ameriku, aby se na nás dívala jako na vlastní, ale to jsem tenkrát nevěděla. Pořád mě ještě popisují jako „uprchlici“, což je přesné, ale ve srovnání s mnohými, kteří přišli do Ameriky před námi a po nás, to moje rodina neměla těžké. Nemuseli jsme překonávat ostnatý drát. Neměli jsme moc peněz, ale měli jsme diplomatické pasy, a dokonce i hospodyně.

To neznamená, že se rodiče nemuseli potýkat s vážnými problémy, jak finančními, tak politickými. Ale my děti jsme si z toho nikdy nemusely dělat těžkou hlavu – jak říkávala máma: „Táta má všechno pod kontrolou.“

Teprve první den ve funkci americké velvyslankyně u OSN v roce 1993 jsem se dozvěděla, jak ošidné bylo postavení naší rodiny. Jeden z knihovnických asistentů mi předal svazek dokumentů, které popisovaly onu složitou cestu, kterou musel otec projít. Jeho hlavním zájmem bylo získat politický azyl a pokoušel se zjistit, jestli bude lepší z Komise pro Kašmír odstoupit – anebo se nechat vyhodit. V každém případě šlo o čas, protože potřeboval azyl dřív, než ztratí československý diplomatický status a bude muset odjet ze země. Při žádosti o azyl byl ve zvláště obtížné situaci, neboť musel dokazovat, že i když technicky zastupoval komunistickou vládu, nebyl ani stoupencem komunistů, ani jim nepodával zprávy. V archivech OSN jsem našla vzkazy a korespondenci od lidí, kteří dosvědčovali, že otec vždy stál na straně demokracie a pomáhal svým britským a americkým kolegům. Byla jsem hluboce dojatá, když jsem ty dokumenty četla, obzvláště dopis, který otec poslal 12. února 1949 Warrenu Austinovi, tehdejšímu americkému velvyslanci u OSN, a v němž žádal ministra zahraničí Deana Achesona, aby nám všem dovolil zůstat:

Dovolte mi uvést, že jsem byl vybrán jako člen Komise dříve, než se 25. února 1948 odehrál v Praze komunistický puč. Ve shodě s politickými přáteli v exilu jsem se rozhodl v Komisi zůstat, neboť jsem byl názoru, že pomáhám společné věci demokracie a míru, když bráním tomu, aby mé místo zaujal československý komunist. O tomto rozhodnutí jsem informoval amerického velvyslance v Londýně Lewise Douglase v červnu 1948.

Při práci v Komisi jsem odmítal řídit se politikou sovětského bloku, jehož zástupci blokovali všechnu konstruktivní práci OSN, jeho komisí a jiných agentur. Neposlal jsem československé komunistické vládě jedinou zprávu o činnosti Komise, protože jsem se považoval za zástupce demokratického a mírumilovného československého národa. S tímto přesvědčením jsem se snažil přispět ke společné věci demokracie a míru a spolupracoval jsem s ostatními členy Komise v duchu vzájemné důvěry.

Účastnil jsem se činnosti Komise až do jejího návratu na indický subkontinent 1. února 1949... Dozvěděl jsem se o svém odvolání, které bylo způsobeno mým demokratickým přesvědčením a mou prací v Komisi.

Poslední odstavec celý problém jasně shrnoval:

Nemohu se samozřejmě vrátit do komunistického Československa, neboť bych byl zatčen za svoji oddanost demokratickým ideálům. Byl bych Vám velmi vděčen, pokud byste Jeho Excelenci ministru zahraničí mohl tlumočit, že ho prosím, aby mi povolil zůstat ve Spojených státech, stejně jako mé manželce a třem dětem.

Čtyři měsíce poté, co otec odeslal svůj dopis, jsme dostali politický azyl.

Pro mnohé byla padesátá léta v Americe dobou normality, ba dokonce spokojenosti. Pro jiné to bylo zneklidňující a nebezpečné období kvůli studené válce a jejímu zvrácenému domácímu projevu v podobě mccarthismu. Všechny tyto proudy se odrážely i v životě naší rodiny, která našla nový domov v Coloradu.

Dostali jsme se do Denveru díky doktoru Philipu Moselyovi, řediteli ústavu ruských studií na newyorské Kolumbijské univerzitě, který byl také napojen na Rockefellerovu nadaci. Díky jeho pomoci obdržel otec od nadace stipendium a nabídku výuky na Denverské univerzitě s platem 5000 dolarů za první rok. Koupil si zelené kupé značky Ford, naložil do něj rodinu a zamířili jsme na západ. Náš skromný majetek následoval ve stěhovacím voze společnosti Mayflower, takže táta mohl až do smrti vtípkovat, že jsme přicestovali s Mayflower.⁹

Denver byl v padesátých letech středně velkým městem Západu, s malým centrem a několika předměstími. Bylo to tiché, přátelské a pro nás perfektní město, protože navzdory izolované poloze tam byla též mezinárodně orientovaná univerzitní čtvrť. Nadace společenských věd Denverské univerzity byla založena v roce 1926 a provozovala první katedru mezinárodních vztahů ve Spojených státech. Její předseda a jeden ze zakladatelů Benjamin Cherrington nejen jako anděl vypadal, ale pro otce andělem ve všech možných směrech byl. Když jsem byla na střední škole, začal se o mě tento jemný a vzdělaný člověk zajímat. Šli jsme na oběd a mluvili o mezinárodních vztazích a Demokratické straně. Byl také příčinou neobvyklého přátelství, které jsem si vytvořila s velmi republikánským senátorem Tedem Stevensem z Aljašky, který se oženil s Cherringtonovou dcerou Ann. Ann zahynula tragicky při letecké nehodě v roce 1978. Když jsem byla ministryní zahraničí, byl Stevens šéfem veledůležitého Finančního rozpočtového výboru Senátu. Často jsem se setkávala s tímhle moudrým, i když svárlivým senátorem kvůli rozpočtu ministerstva zahraničí,

který by odrazil potřeby naší zahraniční politiky, ale vždy, než jsme se pustili do práce, důkladně jsme se informovali o rodinách.

Když se ohlédnu za dobou, kterou jsem strávila v Denveru, žasnu nad tím, jak byla krátká – pouhých šest let od chvíle, kdy jsme přijeli, do chvíle, než jsem odjela na univerzitu. V tomto období jsem po svém usilovala o to, abych se stala pravou americkou teenagerkou a nezprotivila si spolužačky tím, jak jsem se snažila být nejlepší ve třídě a vycházet se svými beznadějně přísnými a upjatými evropskými rodiči. Nebylo lehké stát se oblíbenou, když měl člověk přehnaně pečující matku, která si pořád dělala starosti a pro kterou byla představa přespávání u kamarádek něčím naprosto cizím. I po letech strávených v Denveru, když vzpomínky na válku ustoupily, se matka pořád strachovala, že se nám něco stane, a když jsem šla večer ven, zůstávala vzhůru a chodila po domě v noční košili, dokud jsem se nevrátila.

Někdy se zdálo, že čím víc pracuji na tom, abych se stala normální fajn Američankou, tím víc mí rodiče trvali na tom, že zůstaneme svérázně sami sebou. Máma často nosila vyšívané kožené sáčko s beránkem, které si koupila v Jugoslávii. V současnosti, kdy „etnická“ móda letí, by ženské pro takové sáčko zabíjely; v padesátých letech pohled na něj prakticky zabíjel mě. Nikdy jsem nechtěla nikoho pozvat na večeri, nebo aby u nás přespal, protože jsem se bála, že mě rodiče ztrapní a udělají něco evropského. Oni ovšem vesele pořádali večírky na naší skromné zahrádce a podávali *šarmu* (jugoslávské zelné závitky s mletým masem v ostré rajské omáčce) a československé ovocné knedlíky plovoucí v rozehřátém másle, posypané cukrem a mletými oříšky. K dovršení všeho otec zpíval české, slovenské a srbské písničky a máma četla hostům z ruky a bez váhání říkala paním ve středním věku, že budou mít další děti, a mužům, že se zamilují. Jejich noví denverští přátelé to ovzduší milovali. A mí rodiče si zamilovali Denver. Máma říkávala: „Na světě jsou dvě skvělá města, Praha a Denver,“ zatímco tátu nikdy neunavilo citovat motto *Denver Post*: „Žít v Coloradu je výsada.“

Ze začátku jsme se hodně stěhovali a bydleli v pronajatých, zařízených bytech. Ono první léto v roce 1949 jsme bydleli v malém domku v jižním Denveru. Byl tam nádherný klid. Táta stříhal trávník, což jsem ho nikdy předtím neviděla dělat. Sprátelili jsme se s rodinou Spencleyových, milých, konzervativních sousedů, kteří přivítali tyto cizince ze země, o které nikdy předtím neslyšeli. Pilně jsem pracovala na své sbírce známek, v čemž mě otec povzbuzoval, protože mi to pomáhalo v zeměpisu. Chodili jsme se koupat do jezera ve Washingtonově parku, dokud nás neodstrašila epidemie dětské obrny. Koncem léta jsme si najali další dům, který patřil dvěma starším sestrám a který od vedlejšího hřbitova odděloval železný plot.

I když už jsme všichni mluvili v nejrůznější míře anglicky, doma se nadále hovořilo a jedlo po česku a k mým „dospělým“ zodpovědnostem nejstarší sestry patřilo vodit Kathy do školy a do kostela (John byl ještě moc malý). Právě

Jsem byla u prvního přijímání, hodiny katechismu se mi líbily a bohoslužby jsem si zamilovala ještě víc, když jsem se začala učit latinsky. Už v Anglii jsem si hrála na kazatele a brzy ze mě byl nejpobožnější člen rodiny. Máma chodila do kostela občas; ale táta šel jen o Velikonocích a o Vánocích. Říkali mi, že můžou zrovna tak dobře myslet na Boha doma, a nelíbilo se jim, že obálky na milodary jsou číslované, aby si kněží mohli zkontrolovat, jestli jsme doopravdy byli na mši.

Na podzim 1949 jsem začala chodit na nižší střední školu Morey, kterou navštěvovali studenti jak z bohatých, tak z chudších denverských čtvrtí. Záviděla jsem spolužákům jejich život, ať byli z kterékoli čtvrti. Všichni mi připadali hrozně normální a šťastní. Na povrchu vypadalo všechno nevinně a prostě. To se zvláště týkalo Marilyn Van Derburové, nejkrásnější z mých spolužaček, která se v roce 1958 stala Miss America. Ohromilo mě, když v roce 1991 statečně zveřejnila, že v těch letech na Morey – kdy vypadala jako to dokonalé ztělesnění Ameriky – ji sexuálně obtěžoval její otec, opora denverské společnosti.

Pro mé rodiče i pro mě bylo těžké pochopit, že škola může a má být legrace. Nemohli uvěřit, že mezi mými předměty je i rodinná výchova, kde jsem se učila, v jakém pořadí se myje nádobí (sklo, stříbro, malý porcelán, velký porcelán, hrnce a pánve); a naučila jsem se šít, což mi ve volném čase umožnilo šít si vlastní šaty a sešívát záclony v každém domě, kam jsme se nastěhovali.

Moje snaha nevyčnívat selhávala v řadě ohledů. Pamatuji si na dva živě – a bolestivě. Prvním byla zkouška reakce na vakcínu proti tuberkulóze. Moje byla pozitivní. Jediným dalším žákem ve třídě s tímto výsledkem byl chlapec, který často chodil do školy špinavý. Ukázalo se, že vysvětlením pro můj výsledek byla jizva – zřejmě jsem přišla s tuberkulózou do kontaktu za války – ale co se mě týkalo, nezáleželo na tom. Byla jsem poznamenána společně s tím chlapcem.

Pak přišel den svatého Valentýna, svátek, o kterém jsem nikdy neslyšela. Děvčata měla přinést do školy balíčky s obědem, které si mohli chlapci vydražit. Dražba neměla nic společného s obsahem balíčku – záleželo na tom, jak byl zabalený. To já nevěděla, a tak jsem přinesla dobroty v krabici od bot zabalené do novin. Balíčky ostatních děvčat zdobily nádherné mašle. Můj balíček se prodal jako poslední... koupil ho ten chlapec s pozitivním testem na tuberkulózu. Já si samozřejmě myslela na nejvyššího a nejhezčího chlapce ve třídě, který sice sdílel mou vášeň pro mezinárodní vztahy, ale o mě, ani o mizerně zabalené obědy svatého Valentýna nejevil žádný zájem.

Když jsem byla v osmé třídě, chtěly postarší sestry svůj dům vedle hřbitova zpátky, a tak jsme se přestěhovali do univerzitního bytu v centru Denveru, dva bloky od Kapitolu státu Colorado. Bylo to dlouho předtím, než byl střed města zrekonstruován. Tím jsem se v Morey definitivně dostala do kategorie studentů z chudších čtvrtí. Bydleli jsme v bytě se dvěma ložnicemi v činžáku bez výtahu. Se sestrou jsme se dělily o ložnici. Rodiče se o druhou ložnici dělili s mým bratrem, což možná vysvětluje, proč už nemám žádné další sourozence.

Když se objevil školní byt poblíž univerzity, přestěhovali jsme se znovu, tentokrát do malého bungalovu u fotbalového stadionu Denverské univerzity, mezi dvě parkoviště, která se vždy na podzim o sobotách zaplnila. Tam jsme bydleli po většinu padesátých let. Byl to přízemní dům s napůl dokončeným sklepem, kde měl otec pracovnu. Když se sklep zatopil, což se stávalo často, seděl otec s nohama na cihlách, aby mohl pokračovat v práci. Rodiče učili v pátek večer češtinu a já musela zůstat doma a vařit pro Kathy a Johna, kteří měli naštěstí rádi studené konzervované fazole na toustu. V sobotu jsem je brala do kina, kde jsme se koukali na týdeníky a dvojité filmové programy, včetně westernů, jako byl *Osamělý jezdec*.

Těšila jsem se, až budu v deváté třídě, protože deváťáci byli na nižší střední škole nejstarší a mohli poroučet všem ostatním. Ale pak přišel táta s nápadem, abych přešla na Kent, malou soukromou denverskou dívčí školu, která nabízela stipendia dcerám profesorů. Ječela jsem a zuřila, ale moje protesty byly tak jako ve všech hádkách s otcem zbytečné. Nakonec jsem vzdělání, kterého se mi během studií na Kentu dostalo, ocenila, ale jako poměrně chudá katolická cizinka jsem měla pocit, že jsem součástí nějakého programu na zvýšení rozmanitosti ve škole pro bohaté protestantky. Od každodenního trapasu mě uchránilo jen pravidlo, podle kterého jsme musely nosit uniformy. Jednou jsem přišla bez uniformy ve skládané sukni a potištěném tričku a rozčílilo mě, když jedna učitelka řekla, že něco takového je nemyslitelné. Co by si asi pomyslela o léta později, když se to stalo nejnovější módou u nejlepších návrhářů?

Čím jsem byla starší, tím jsem víc zapadala, ale moje vážnost mě pronásledovala pořád. Dávala jsem ze sebe všechno ve škole, v pozemním hokeji, v pěveckém sboru a ve školním divadle (kde jsem hrála pana Benneta v *Pýše a předsudku*). V desáté třídě už jsem byla dost oblíbená na to, aby mě zvolili do studentské rady, ale bohužel jsem to zase jednou přehnal a nahlásila jednu spolužačku za to, že mluvila ve studovně. Už nikdy mě nikam nezvolili. Možná jako útěchu jsem založila klub pro mezinárodní vztahy a jmenovala se sama předsedkyní: scházeli jsme se při obědě jednou týdně. Když jsem se stala velvyslankyní při OSN, často jsem rozesmála své obecenstvo tvrzením, že jednou z mých kvalifikací pro tuto funkci bylo vítězství v Soutěži Skalistých hor ve znalostech o OSN. Na tu soutěž jsem se naučila nazpaměť podle abecedy jména šedesáti zemí, které byly členy v roce 1953.

I když jsem se čím dál víc pokládala za průměrnou americkou holku, můj táta si na společenský život amerických teenagerů nikdy nezvykl. S hrůzou vzpomínám na první tancovačku. Nejdřív šlo o to, jestli mi vůbec dovolí jít. Nevzpomínám si na jméno toho chudáka, který mě pozval, ale pamatuji si, že mu bylo šestnáct, a měl tudíž řidičský průkaz, což z mého hlediska řešilo otázku, jak se dostanu na tancovačku a zpátky. Ale kdepak; jet autem s „tím chlapcem“ byla vyloučená věc. Nakonec jsme s rodiči došli po dlouhé diskusi ke kompromisu. Mohla jsem jet s „tím chlapcem“, ale táta za námi jel na

tancovačku v autě a pak nás zase sledoval zpátky domů. Možná že tam seděl po celou dobu tancovačky a koukal oknem dovnitř. Když naše autokolona dorazila zpátky domů, otec pozval „toho chlapce“ na mléko a sušenky. Netřeba dodávat, že žádné další rande se nekonalo.

Vzhledem k těmto problémům i k tomu, že jsem byla spíš růžolící a kulatá než vysoká a blondatá, jsem nemohla soupeřit s rafinovanějšími americkými děvčaty. Rozhodně jsem se nehodila do denverského country clubu. Ale protože jsem chodila na Kent, dostávala jsem pozvání na večírky. Lépe řečeno, byla jsem zvaná, abych trpěla jako věčná holka na ocet.

Byla jsem známá jako vážné děvče s docela dobrou povahou, ale ne jako někdo, o koho se chlapci při tanci přetahují. Celá ta zkušenost byla bolestivá, ale zvláště krutě jsem prožívala jednu příhodu. K mému velkému překvapení mě na jedné z těch tancovaček pozval k tanci mladý muž – už ne chlapec. Byl stejně jako já ve druhém ročníku – ale na univerzitě, ne na střední škole. K mému ještě většímu překvapení mě po tom večeru několikrát pozval na schůzku. Zdálo se, že má o mě opravdový zájem; dokonce se smířil i s tou mou šílenou večerkou v deset. Pak najednou zmizel a začal chodit s jednou dívkou z lepší společnosti. Ze školních klepů jsem se dozvěděla pravdu: schůzky se mnou byly zkouškou, kterou mu uložila jako cenu za to, že se s ním začne scházet. Po celé týdny jsem měla pocit, že každý mluví o mé potupě, a bála jsem se i jen ukázat tvář na denním světle. Umí se k sobě někdo chovat krutěji než holky na střední škole?

Měla jsem jedny šaty do společnosti. Daly se ale nosit na dva způsoby. Byly to taftové tmavomodré šaty s bílým opentlením nahoře a s odepínatelnou krajovou sukní, která se dala nosit také přes šaty. Ani jedna z těch možností ale nepředstavovala formální oblečení, a tak když jsem měla jít jednou na večírek, jedna profesorka z univerzity, slečna Elizabeth Facktová, se nade mnou slitovala a nabídla mi, že mi půjčí něco vhodnějšího. Bylo to také taftové šaty, ale bílé, s průramky a s dvojítm nařasením na lemu. Na slečně Facktové možná vypadaly dobře, ale té bylo hodně přes padesát. Mně bylo šestnáct a šaty na mně vypadaly jako stínítko na lampu. Zoufale jsem se snažila je nějak upravit. Jako dcera bývalého diplomata jsem viděla mnoho krásných plesových šatů, a tak jsem šla ven, koupila deseticentimetrovou rudou stuhu a přetáhla si ji přes rameno jako královskou šerpu. Naneštěstí i to vypadalo směšně, a tak jsem se nakonec rozhodla, že si uvážu stuhu kolem pasu.

Slečna Facktová, její šaty a stuha patří k mým nejmilejším osobním vzpomínkám. Slečna Facktová kvůli tomu, jak rodiče vyslovovali její jméno: anglické „a“ vyslovovali jako české „a“. Pokud jde o šaty a stuhu, o téměř půl století později jsem obdržela největší poctu, jakou může cizinec dostat od české vlády, řád Bílého lva. Byli jsme na Pražském hradě obklopeni hodnostáři, a když mi prezident Havel pověsil na rameno červenou stuhu, byla to pro mě obrovská čest. Ale přesto jsem ten den v Praze s červenou stuhou přes rameno nemohla nevpomenout na ty staré šaty a ženu, které mí rodiče říkali paní Facktová.

Můj společenský život navíc trpěl tím, že rodiče trvali na tom, abychom každou neděli jezdili na výlet. Jezdili jsme do hor a na pikniky. Táta v obleku a v kravatě se pouštěl do rybaření, zatímco máma sbírala houby, které jsme se jako děti báli jíst, protože jsme byli přesvědčeni, že nerozezná jedovaté od jedlých. Vždycky jsme měli stejný oběd: jakousi českou obdobu hamburgerů, *karbenátky* (spíš něco jako studená sekaná) a matčinu obdobu bramborového salátu, která se skládala z brambor, rozmraženého pytlíku míchané zeleniny a několika polévkových lžic majonézy. Na cestě domů jsme se stavěli v restauracích a vzhledem k našim omezeným prostředkům jsme se s Kathy a Johnem naučili objednávat si to nejlevnější jídlo na jídelním lístku – ten zvyk mi vydržel dodnes.

Za ta léta jsme si vytvořili rodinnou mytologii o tom, jak byl táta přísný, ale po pravdě řečeno, ve skutečnosti nás miloval. Vyžadoval respekt a někdy nám dělal problémy i jazyk. Sestra jednou neposlouchala a táta s ní nemluvil. Sestra se ho zeptala: „Are you mad?“ Otec vybuchl: „Jak se opovažuješ se mnou takhle mluvit?!“ Rozuměl tomu po anglicku, kde „to be mad“ znamená „šilet“, zatímco v americké angličtině „zlobit se“.

Máma rozhodně žádný rodinný plukovník nebyla. Její naprosto subjektivní pohled na nás ji přesvědčil, že jedno ze špatných vysvědčení mého bratra musí patřit někomu jinému – nemohlo být jeho, a jestli ano, pak protože byli hloupí učitelé. Také měla problémy s jazykem, ale obvykle humorné – jako v případě, kdy nedokázala rozlišit mezi „passed away“ – mrtvá – a „passed out“ – omdlelá, když popisovala stav jedné postarší sousedky jejímu synovi, který o ní měl starost –, anebo když mí rodiče museli snížit prodejní cenu našeho prvního domu na 29 000 dolarů, protože potenciální kupci nemohli pochopit, že „serty“ je také číslo.

Museli jsme udržovat „rodinnou solidaritu“, jak to nazýval táta, protože jsme odjeli do Ameriky a zanechali celý zbytek rodiny za sebou. Otcův bratr a jeho manželka s dětmi zůstali v Anglii, a oba bratři spolu pořád ještě nemluví. Sestřenice Dáša, která s námi byla v Anglii a která nás navštívila v Bělehradě, se rozhodla zůstat v Československu, když ji otec zval, aby jela s námi. Bylo jí dvacet, nacestovala se už dost a chtěla zůstat se svým chlapcem v Praze a chodit tam na univerzitu.

Zatímco si Korbelovi budovali nový život v Denveru, Stalinova vláda nad střední a východní Evropou se utužovala. Všechny rozdíly mezi jednotlivými zeměmi se systematicky potíraly a národní vůdci včetně komunistických „úchylkářů“ byli odsuzováni k smrti v monstrprocesech. Zavládl teror. I po Stalinově smrti sovětský blok dál sílil a Československo spolu s dalšími satelity vstoupilo do Varšavského paktu – znetvořeného zrcadlového odrazu NATO.

Jako uprechlík před komunismem otec mohl – a vlastně chtěl – mluvit a psát o jeho hrůzách. Jeho kniha o Jugoslávii, *Titův komunismus*, vyšla v roce 1951 a díky ní se na něj začaly hrnout žádosti o rozhovory. Vždycky jsem si představovala,

že otcové jiných dětí mluví o méně vážných tématech, jako je například sport. Můj otec se mnou mluvil o historii a zahraniční politice, kdykoli k tomu měl příležitost; a jeho názory se staly mými.

Dokázal oživit každé období dějin, které jsem právě studovala, různými příběhy a každou bitvu nebo konferenci zasadit do kontextu. Když mluvil o druhé světové válce, nikdy se příliš nevzdálil od poučení z Mnichova: může dojít k nepopsatelným tragédiím, když velké mocnosti ustupují zlu, rozhodují za malé země a nevěnují pozornost tomu, co se děje na vzdálených místech. Říkal, že malé země za sebe musí bojovat a že československý lid byl připraven bojovat. Jako rezervista byl dokonce krátce mobilizován a společně s mnoha Čechoslováky prožíval zklamání, když se Beneš rozhodl ustoupit velkým mocnostem.

Otec mi hodně vyprávěl o holocaustu. Na veřejnosti se o tomhle tématu v padesátých letech nemluvalo tolik jako v pozdější době. Od něj jsem se dozvěděla o vlacích odvázejících lidi do koncentračních táborů a o milionech těch, kteří skončili v pecích. A o tom, že antisemitismus je nepřijatelný a tolerance nezbytná. Máma s jeho slovy souhlasila, ale dodávala, že musíme nenávidět Němce a všechny, které nazývala „kolaboranti“. Mluvili jsme o tom tolik, že nebyl důvod myslet si, že existují věci, které nevím. Měla jsem pocit, že na teenagera toho o smutku vím příliš mnoho; zdálo se mi, že jsem se narodila jako dospělá.

Uvnitř bungalovu bila ojedinělost našich životů do očí. Náš nábytek byl buď vypůjčený, anebo nakoupený v levných obchodech a jedli jsme u kuchyňského stolu pokrytého voskovaným plátnem. Ale na stěnách visela nezvyklá sbírka krásných olejů – následek jednoho pozoruhodného omylu. Když se rodiče chystali v roce 1948 uprchnout z Jugoslávie, předstírali, že si balí na normální střídání diplomatických postů. Říkali lidem, že matka bere Kathy a Johna za mnou na prázdniny do Švýcarska a pak se vrátí do Prahy, zatímco táta odjede do Indie a Pákistánu. Jen sekretářka mého otce věděla, že nemají v úmyslu se vrátit do Prahy.

Nábytek z velvyslanecké rezidence se měl vrátit do Prahy, zatímco bedny s rodinnými fotografiemi a osobní knihovnou rodičů se měly tajně poslat za námi do exilu. Ale došlo k záměně, a když jsme přicestovali do Denveru, dostali jsme bedny plné českého skla, obrovský koberec z jedné ze společenských místností ambasády – a obrazy. Bedny s našimi osobními věcmi nikdy nedorazily a nikdy se nenašly. Rodiče to vzali jako hotovou věc. Skutečnost, že zmizely naše rodinné fotky, znamenala, že jsem neměla žádné obrázky z raného dětství. Teď již můžu prozradit, že fotografie nemluvněte, označená v maturitní ročence naší školy jako moje, byla ve skutečnosti fotografie Johna. Měl jako malé dítě blondaté kudrny, které mu rodiče nechávali mnohem déle, než by si byl přál.

Rodiče byli rádi, že mají kolem sebe tolik známých předmětů, navzdory tomu, že se do našeho domu vůbec nehodily. Mezi obrazy byly dvě malby dět-

ských her od Josefa Čapka, zakoupené před válkou. Mám je hrozně ráda a visí dodnes v mé ložnici. Nechali jsme v Bělehradě koupit také nějaké tamější oleje a měli jsme i obrazy z pražského bytu, který jsme dostali po válce. Pokud se koberce týče, byl tak velký, že se musel přeložit na čtvrtiny, aby se do našeho obývacího pokoje vešel.¹⁰

Abychom vyšli, pracovala matka jako sekretářka v denverských veřejných školách. Jako mladá dívka absolvovala sekretářský kurz, takže uměla psát na stroji, dokázala si poradit se spisy a její angličtina byla sice svérázná, ale postačovala. Mámína práce na celý úvazek a tátův profesorský rozvrh znamenaly, že obvykle byl doma on, když jsme se vrátili ze školy. Společně jsme s bývalým velvyslancem myli každý večer nádobí a v pátek odpoledne uklízeli. Kathy byla zodpovědná za koupelnu a John za vynášení odpadků, to vše za doprovodu oper jako *Aida* a *Evžen Oněgin*. Táta se vrhl do práce na své druhé knize *Kašmírské nebezpečí*, která je pořád ještě považovaná za nejlépe sepsanou historii toho vleklého konfliktu. Po nějakou dobu chodili všichni členové rodiny po domě a půvabně se jeden druhému klaněli, čímž imitovali Mahátmu Gándhího. Jako vždy poslušná dcera jsem sepsala o tomto velkém indickém vůdci dlouhý esej z historie. Kathy a John později učinili totéž.

Nežila jsem však jen a jen rodinou. Nakonec se mi podařilo mít báječný středoškolský románek s klukem, který byl o rok starší. Elstona Mayhewa jsem potkala na jednom večírku. Měl světle modré oči, které ladily s jeho modrým svetrem s výstřihem do V. Opravdu se mi líbil a já se líbila jemu. Elston byl posedlý vědou a nepatřil k partě z country clubu. Byl to adoptovaný syn milé středostavovské rodiny a měl dovoleno řídit zelený oldsmobile svého táty. Scházeli jsme se společně ještě s jednou dvojicí. Dívka z tohoto páru přišla na Kent až ve druhém ročníku a bydlela v jedné z méně elegantních čtvrtí. Val Blumová se stala mou nejlepší přítelkyní, i když jsme byly zvláštní dvojice – byla rozpustilá, kouřila a měla auto. Byla s ní také velká legrace a spolu s jejím chlapcem Bobem Dupontem, který byl nejlepším přítelem Elstona, jsme tvořili po dva roky nerozlučnou čtveřici, dokud Elston neodešel na Princetonskou univerzitu. Rozhodně jsme dělali věci, s kterými by mí rodiče nesouhlasili – kdyby byli věděli, co se děje. Často jsem zůstávala přes noc u Val, kde neplatila žádná večerka. Občas jsme jejím rodičům říkali, že jdeme do kina, a jeli jsme místo toho ve čtveřici jako ďáblové po nové silnici padesát kilometrů do Boulderu navštívit bratra Val na Coloradské univerzitě. Anebo jsme se jezdili dívat, jak přistávají letadla na Stapletonově letišti, a přitom jsme zadýchali okénka prostorného oldsmobilu.

I když konkurence nebyla asi tak ostrá jako dnes, dostat se na univerzitu nebyla stejně žádná maličkost. Pro mě nebylo ani tak otázkou, jestli mě přijmou, ale jestli dostanu stipendium. Moje poradkyně v otázce vysoké školy byla báječná trpělivá žena jménem Aileen Nelsonová, která učila historii, můj oblíbený předmět. Už jsem se rozhodla, že se přihlásím na Wellesley¹¹, ale protože jsem

žila v hrůze, že nedostanu stipendium, přihlásila jsem se také na řadu jiných univerzit – Stanford, Mount Holyoke, Pennsylvánskou univerzitu (protože to bylo blízko do Princetonu, a tudíž k Elstonovi) a na Coloradskou univerzitu. Ředitelka Kentu, slečna Mary Bogueová, s tím nesouhlasila. Podle ní jsem se hlásila na příliš mnoho škol. Paní Nelsonová se mě zastala, a tak jsem si trvala na svém, přihlásila jsem se – a čekala.

Stanford posílal vyrozumění o přijetí o měsíc dřív než ostatní školy, a vzpomínám, jak jsem přišla domů a našla ten dopis: přijali mě, ale bez stipendia. Pro mě se to rovnalo odmítnutí. Vyběhla jsem v slzách z domu a přeběhla parkoviště. Otec za mnou přišel, uklidňoval mě a znovu a znovu říkal, že muselo dojít k nějakému omylu. Když si mě příští den zavolala slečna Bogueová, nepokoušela se mě nijak utěšovat. „To je moc nepříjemné,“ říkala, „protože všechny tyhle školy hodnotí studenty podobně.“

Byla jsem hysterická. O pár týdnů později jsem přišla domů a našla další obálku, která se velmi podobala první. Uvnitř byl dopis, který mě informoval, že jsem získala stanfordské stipendium od Coloradského stanfordského klubu. Tento proces probíhal nezávisle na přijímání, psalo se tam – a proto mě neinformovali současně. Pak začaly přicházet další dopisy, všechny s nabídkami stipendií. Nakonec jsem získala stipendium z každé univerzity, na kterou jsem se přihlásila.

Slečna Bogueová si mě znovu zavolala do své kanceláře. „To je velice nepříjemné,“ stěžovala si. „Tím, že ses přihlásila na tolik škol a pak jsi je odmítla, jsi neposloužila dobré pověsti naší školy.“

Odcházela jsem z její kanceláře s pocitem, který vůbec nebyl nepříjemný. Cítila jsem se na univerzitu připravená. Navzdory traumatickým momentům – některé z nich byly u dospívající dívky normální, jiné souvisely s mou „cizostí“ – se mi na střední škole líbilo. Pilně jsem se učila, měla jsem přítele a přítelkyně. Hlíдалa jsem děti za 25 centů na hodinu. Dosáhla jsem všech plaveckých tříd. Díky rodičům, sestře a bratrovi jsem měla také pocit, že někam patřím, a optimismus. Otec říkával: „Mezi Spojenými státy a všemi ostatními zeměmi je obrovský rozdíl. Když člověk přijede jako uprchlík někam jinam, řeknou mu: ‚To je nám líto, že jste musel opustit svou zemi. Co pro vás můžeme udělat? A mimochodem, kdy se vracíte?‘ V Americe vám řeknou: ‚To je nám líto, že jste museli opustit svou zemi. Co pro vás můžeme udělat? A mimochodem, kdy si zažádáte o občanství?‘“

Paradoxně nám trvalo déle než normálních pět let, než jsme občanství získali. Mccarthismus si vybral svou daň, a zřejmě proto, že otec pracoval pro koaliční československou vládu, v které byli komunisté, musel odpovídat na víc otázek než jiní. Pokud to rodičům dělalo starosti, nedali nám to znát.

Na podzim roku 1955 jsem vybavena šedočernými a hnědočernými vlněnými šortkami, svetry ke krku a velbloudím kabátem (s příslušným počtem kostěných knoflíků) nastoupila do vlaku Denverský zefír a vydala se na univerzitu.

Na rozdíl od Kentu se ve Wellesley nikdo nezajímal, jestli mám stipendium, ale vedli mě tam jako zahraniční studentku. Byla jsem z Denveru a připadala jsem si jako stoprocentně americká Maddy. Jenomže jsem nebyla americkou občankou. Zatím ne.

Nejlepší z možných světů

„Všechno je nejlepší v tom nejlepším z možných světů.“ Tato Voltairova replika z muzikálu Leonarda Bernsteina *Candide* z roku 1956 vyjadřuje moje nadšení ze studijních let. Obklopili mě noví přátelé, skvělí profesori, zajímavé přednášky a svoboda – nejen v americkém slova smyslu, ale i protože se ode mě očekávalo, že budu rozhodovat sama za sebe. Má denverská léta charakterizovala proměna z dcery evropského diplomata poznamenaného válkou v amerického teenagera; ale omezoval mě v tom přísný dohled rodičů. Teď jsem od nich byla daleko, přestože jsem ještě nebyla plně samostatná. Můj proces „dospívání“ se zrychlil a od chvíle, kdy jsem přijela do nádherného areálu univerzity Wellesley obklopeného více než dvěma sty hektary luk a lesů asi dvacet kilometrů západně od Bostonu, jsem vychutnávala každou minutu.

Mladé ženy, které vstupovaly na Wellesley na podzim roku 1955 (tzv. ročník 59, podle data promoce), patřily k posledním příslušnicím tiché generace a jejich zástupů bystrých, poslušných dcerek, které se připravovaly vstoupit do řad vzdělaných, bystrých a poslušných manželek, a zároveň k prvním příslušnicím generace žen, které stály o vážné uplatnění v zaměstnání a o uznání jako samostatné bytosti, a ne jako pouhé přívěsky svých vyhledávaných manželů. Byly tam obě tyto skupiny; já jsem v každém případě patřila k oběma. Připravovala jsem se na kariéru v žurnalistice nebo v diplomacii a současně jsem se chtěla co nejdříve provdat za dokonalého partnera. Myšlenka, že mezi těmito dvěma ambicemi by mohl být rozpor, mě nenapadla. A tak jsem se soustředila na studia a pečovala o svůj společenský život.

Přechodná povaha mé generace se odrážela v kontrastu mezi moderním vzděláním, které jsme získávaly, a tradicemi školy. Ty pocházely z mnohem dřívější doby a my jsme je nezpochybňovaly. Jakmile jsme přijely, poslali nás na katedru tělocviku, kde jsme pózovaly pro obrázek, kterému se říkalo „portrét postavy“. Mělo se tak zjistit, zda chápeme „dobrý tělesný postoj“ a zda máme „schopnost dobře stát“. Nad pasem jsme nesměly mít nic na sobě. Škola ty fotografie prostudovala, a pokud některá dívka neuspěla, musela chodit na nápravná cvičení. K mé úlevě jsem touto zkouškou prošla.¹²

V době promocií pořádaly dívky z vyšších ročníků závod s obručemi, při němž se holí poháněla po cestičce dřevěná obruč, o něco větší než automobilová pneumatika. Soutěžící měly na sobě vykasané taláry a tuhé čepce připevněné šálou podvázanou pod bradou. Bylo to hodně z devatenáctého století. Vítězka se měla údajně stát první dívkou z ročníku, která se provdá, i když vítězka v mém ročníku Amalya „Mal“ Kearsová se místo toho stala první černou Američankou, která zasedala u federálního odvolacího soudu (a také přední světovou hráčkou bridže).

Wellesley v roce 1950 také odráželo dobovou představu o etnické rozmanitosti, či spíše absenci takové představy. Mal byla jednou ze dvou černých dívek v mém ročníku (ta druhá, Shirlee Taylorová, se stala úspěšnou spisovatelkou a novinářkou).¹³ Spolubydlící se přidělovaly podle vyznání. Já bydlela s jinou římskou katoličkou Mary Jane Durnfordovou z Windsoru ve státě Connecticut. Byla světlovlasá a hezká a okamžitě jsme si padly do noty, i když jsme byly každá úplně jiná. Ona chtěla promovat z matematiky, já z politologie. Kdykoli jsme jedly zmrzlinu u Howarda Johnsona, já přibrala; ona ne. Měla na Harvardu přítele, s kterým se pořád scházela. Já byla pořád zamilovaná do Elstona, kterého jsem vídala jen zřídka. Doplňovaly jsme se s Mary Jane i ve studiích, například ve francouzštině. Já jako studentka, která na střední škole oslňovala učitele plynou hovorovou francouzštinou, jsem na univerzitě dostala za vyučenu. Na můj první esej monsieur François napsal: „*Vos idées sont très bonnes, mais vous avez massacré la grammaire.*“ Vaše myšlenky jsou moc dobré, ale gramatiku jste zmasakrovala. Mary Jane znala gramatiku dokonale. Opravovala mi úkoly a já ji zase učila mluvit s větší jistotou.

Kousek od nás na chodbě viktoriánské budovy, která sloužila jako kolej, bydlely dvě židovské dívky. Ze Susan Dubinské se stala úspěšná spisovatelka a byla tím typem člověka, který dokáže pochopit každý obraz v Shakespearových sonetech i ty nejobtížnější pasáže z Faulknera. Emily Cohenová byla brilantní absolventkou Střední technické školy v Bronxu a byla již tehdy otevřenou feministkou, která zpochybňovala každý náš předpoklad a stala se mi kamarádkou na celý život. Později jsme sdílely vášně pro žurnalistiku a politiku, ale nejdřív jsme spolu chodily nakupovat. Emily byla pravá Newyorčanka, vzala mě jednou s sebou domů do Bronxu na jarní prázdniny a já za ní mohla chodit, zatímco běhala z jednoho výprodeje do druhého. Tolik milovala slevy, že si klidně koupila i podprsenku jiné velikosti, když byla se slevou. Jako katolička jsem musela jít v pátek ryby. Když jsem byla u Emily, znamenalo to poprvé okusit *gefilte fish*.¹⁴

První týden po příjezdu jsem si při hodině politologie sedla vedle dívky, která se jmenovala Wini Shoreová. Během pár minut jsme zjistily, že jsme byly spolužačky v šesté třídě na Arrandale v Great Neck. Tím se stala mou nejstarší americkou kamarádkou. Během let se naše přátelství prohlubovalo, jak jsme procházely jednotlivými obdobími života, a dnes zahrnuje i naše děti a vnoučata.

Román Mary McCarthyové *Kruh* popisuje život pěti mladých žen, které se setkaly na Vassarově univerzitě ve třicátých letech. Když člověk odhlédne od dobových rozdílů, její líčení se nápadně podobá mým letům na Wellesley. Našla jsem si tam nejlepší přítelkyně a právě tam jsem si vytvořila také celoživotní potřebu fungování ve skupině.

V Denveru jsem se musela usilovně snažit, abych zapadla. Na Wellesley jsem to měla o hodně snazší – většinou. Nebyla jsem ještě občankou, nýbrž formálně „cizinkou“, musela jsem se každý leden přihlásit u úřadů a často si ze mě lidé dělali dobromyslnou legraci. Jednou mi přítelkyně vyzdobily ložnici úředním plakátem státních pošt, na kterém stálo „Cizinci se musí hlásit“. Trochu mě také překvapilo, když mě v prvním semestru zavolali do recepce naší koleje. Stála tam skupinka absolventek, které přišly pomáhat zahraniční studentce – tedy mně – s adaptací na americký způsob života. Chtěly se mnou jet do města a ukázat mi, co americké dívky nosí. Když jsem se objevila oblečená naprosto přijatelně do šortek a svetru ze skotské vlny s všudypřítomným kruhovým odznakem, všimla jsem si, jak se jim protáhly tváře.

Náš „kruh“ se přirozeně zajímal o muže a navazování známostí – jenom jsme v tom byly diskrétnější a oblékaly jsme se o dost nenápadněji než dnešní mladé ženy. Naše spodní prádlo mělo za úkol spíše zakrývat než odkrývat a lem sukni neukazoval nic nad kolena. Musely jsme se ze schůzky vrátit o jedenácté večer a chlapci směli k nám do pokojů jen v neděli odpoledne; dveře musely zůstat otevřené a naše i chlapcova chodidla musela spočívat na podlaze.

Byly jsme naivní. Když jsme při angličtině analyzovaly báseň „Churavá růže“ od Williama Blakea, v níž neviditelný červ najde rudou rozkoš v lůžku růže, chtěl po mně profesor David Ferry, abych ten symbolismus vysvětlila. Statečně jsem hovořila o tom, jak jsou květiny symbolem obnovy a jak zahrady představují životní cykly. To na Ferryho neudělalo žádný dojem a zabručel: „Jasně, ale co ty sexuální konotace, slečno Korbelová?“

Dnes se v univerzitních posluchárnách ozývá cvakání myší, jak si studenti dělají poznámky na laptotech. Při našich přednáškách cvakaly naše pletací jehlice, když jsme vyráběly svetry a ponožky pro naše chlapce. Kvůli Elstonovi a těm, kdo po něm následovali, jsem se propletla mnoha přednáškami. Jednou to hromadné rámusení profesora tak rozzlobilo, až oznámil, že od této chvíle bude považovat pletení za příznání jiného stavu.

To, že Wellesley byla dívčí univerzita, bylo ohromně důležité, neboť ženy (či dívky) tam zastávaly všechny vedoucí funkce. Byly jsme předsedkyněmi studentských rad, redaktorkami školních novin, kapitánkami sportovních týmů a loučily jsme se za svůj ročník se školou. Chtěla jsem být úspěšná, ale nechtěla jsem příliš vyčuhovat. Teď mě obklopovala děvčata, která byla na svých středních školách nejlepší a mnohá z nich se mi vážností více než vyrovnala.

Dívčí univerzita se lišila i tím, jakou roli přiznávala profesorkám. I když jsme o nich tenkrát nemluvily jako o svých vzorech, profesorky na Wellesley

nás vedly k tomu, abychom vynikaly. Měla jsem čtyři skvělé učitelky: profesorku Margaret Ballovou, která učila mezinárodní vztahy, profesorku Alonu Evansovou (mezinárodní právo), profesorku Louise Overackerovou (politika a zájmové skupiny) a profesorku Barbaru Greeneovou (konzultantku mé diplomové práce). Dodnes těžím z toho, co mě naučily o fungování mezinárodního systému a o roli, kterou hraje Amerika jako jeden z předních organizátorů tohoto systému.

I když jsem se snažila zapadat, pořád jsem byla v jednom ohledu v menšině. Studentky na Wellesley byly převážně republikánky. Já patřila k univerzitní skupině demokratů. Byla to malá skupinka a pokládaly jsme se za statečné a aktivní. V pozdějších letech jsem pracovala ve vysokých funkcích na několika prezidentských kampaních, ale v roce 1956 jsem byla jeden z pěšáků v kampani „našeho Adlaie“ Stevensona, který kandidoval bez velkých šancí proti prezidentu Eisenhowerovi. Plná nadšení jsem se přihlásila, že budu sbírat finanční příspěvky na demokratickou kampaň. Chodila jsem po Bostonu se svým transparentem, až na mě jeden peprný stařec vyštěkl: „Na demokraty nedám ani dolar, ale co takhle pět dolarů za tebe?“

Na konci druhého ročníku jsem s dost dobrým pocitem odjížděla domů. Bylo mi dvacet. Měla jsem ráda své profesory. Seznamovala jsem se s žurnalistikou jako reportérka pro školní noviny *Wellesley News*. Dokonce jsem vedla i obstojný společenský život. S přáteli jsme se shodli, že Elston vypadá trochu jako Elvis Presley, až na ty vlasy, a já jsem mu ráda byla co nejvíc nablízku. Na čas jsme se rozešli a já krátce zaměnila oranžovo-černou princetonskou šálu za šedohnědou jednoho chlapce z bostonské MIT. Také jsem chodila s Rogorem Ciprianim z Chicaga, který studoval na Harvardu a kterého jsem potkala ve vlaku do Bostonu. Naše krátké přátelství mělo můj osud ovlivnit šťastným a zcela nepředvídaným způsobem. V létě jsme se však s Elstonem dali znovu dohromady.

Zdálo se, že můj život má vzestupný trend. Začala jsem pracovat pro *Denver Post* (to bylo daleko lepší než má předešlá prázdninová brigáda, kdy jsem prodávala spodní prádlo v obchodním domě) a čekala jsem na americké občanství. Skutečně se zdálo, že se všechno vyvíjí tím nejlepším způsobem v tomto nejlepším z možných světů.

Ostatní členové rodiny se stali americkými občany v březnu 1957, když jsem byla ve škole. Takže na mě přišla řada až v létě. Po dvou letech na univerzitě jsem měla pocit, že vím všechno, a když jsem si sedla k občanské zkoušce, myslela jsem si o sobě až příliš. Muž, který mě zpovídal, se chtěl ujistit, že rozumím občanským povinnostem a že nejsem komunistka. Já mu zase chtěla vysvětlit, co si myslím o McCarranově federálním zákonu, který podle mne příliš omezoval přistěhovalectví. Naštěstí jsem své argumenty příliš nerozváděla

a můj zkoušející byl natolik tolerantní, že je přehlédl. A tak jsem spolu se skupinou dalších dychtivých kandidátů přísahala věrnost Spojeným státům. Po učili mě o právech a povinnostech, které vyplývají z té přísahy, a dostala jsem svoje osvědčení o občanství. Konečně jsem byla Američanka.

Byla jsem šťastná, že mám důkaz o tom, že patřím do Ameriky, ale byla jsem mladá a trvalo nějakou dobu, než mi plný význam mého občanství došel. V pozdějších letech jsem si často vzpomněla na ten dávný den v Denveru. Čtvrtého července 2000, v den amerického státního svátku, jsem hovořila na obřadu přijímání občanství v Monticellu, domově prvního amerického ministra zahraničí Thomase Jeffersona. Mluvila jsem o zodpovědnosti, která přichází s občanstvím, a pak jsem stála na verandě Jeffersonova domu a dívala se na tu skupinu lidí, kteří čekali, až se začne s přísahou.

Pod horkým letním sluncem jsem viděla stovky tváří, hnědých a bílých, asijských i černošských, mladých i starých, uprchlíky, imigranty i adoptivní čekatele. Na konci obřadu se z nich ze všech měli stát Američané. Byli požádáni, ať se před nás postaví na schody verandy a přednesou slib. Připojila jsem se k nim a opakovala vlasteneckou přísahu s nimi. Když si přicházeli pro osvědčení, potřásla jsem každému z nich rukou a řekla: „Také mám takové osvědčení. Opatrujte ho. Je to nejdůležitější kus papíru, jaký můžete mít.“ Doma ten večer jsem prošla svou registraturu a našla jsem ten dokument, který jsem dostala v Denveru. Přesně tam, kde měl být – vedle osvědčení mé matky a mého otce.

Má vysněná novinářská kariéra začínala od píky. V *Denver Post* jsem měla za úkol číst a dělat výstřižky z novin v redakčním archivu zvaném „márnice“, odpovídat na telefonické dotazy a nosit balíky výstřižků reportérům do redakce. Zanedlouho jsem si všimla půvabně upjatého mladého reportéra, který často šplhal po schodech k nám do archivu, kde hledal materiály pro reportáže, na kterých pracoval. Usmívali jsme se na sebe jako lidé, kteří si jeden druhého všimli, ale protože nosil na levé ruce zlatý prsten, myslela jsem si, že je ženatý, a tak jsem se neusmívala tím pravým způsobem. Pak jsem se jednoho dne náhodou podívala důkladněji – a ke svému potěšení jsem zjistila, že je to ročníkový prsten z univerzity.

Jelikož jsem byla teprve ve druhém ročníku, odvážila jsem se tomuto mladíkovi s upřímnou tváří a chlapeckým zjevem položit naivní otázku: „Kam chodíte do školy?“

„Na Williams ve Williamstownu v Massachusetts.“

„Já chodím na Wellesley ve Wellesley v Massachusetts. Odkud jste?“

„Z Chicaga.“

„Vážně? Chodila jsem s jedním klukem z Chicaga, s Rogerem Ciprianim. Znáte ho?“

„Jestli ho znám? Je to můj nejlepší kamarád... Panebože,“ řekl mladý reportér, „vy musíte být ta slečna z Wellesley.“

A těmito pár slovy jsem zahájila svoji známost s Joem Albrightem, mužem, za kterého jsem se provdala. Šli jsme spolu na oběd. Jelikož jsme se s Roge-rem nerozešli v nejlepším, s Joem jsme se tomuto tématu vyhýbali, ale řekla jsem mu o Elstonovi a Joe mi vyprávěl o své přítelkyni na Bennigtonu. Říkal, že bydlí poblíž Denverské univerzity na koleji. Já mu řekla, že je to dva bloky od nás. Řekl, že mě odveze domů. Pozvala jsem ho na večeři.

Mí rodiče měli sklon být s úsudkem o mých chlapcích rychle hotovi – jako bych byla nějaká princezna a nápadníci měli luštit hádanky nebo skolit draka, aby je pustili do dveří. Problém spočíval v tom, že za dveřmi nestála žádná fronta, nežili jsme ve střední Evropě a moje hodnocení se od hodnocení mých rodičů lišilo. Kromě toho Joe nebyl ještě ani můj kamarád, natož přítel.

Jeden z testů, který mohl okamžitě znemožnit kohokoli, kdo vstoupí ke Korbelovým, byla nástraha, kterou žádný mladý muž nemohl předvídat. Náš dům byl plný různorodých obrazů z pražského bytu. Nikdo, kdo měl aspoň nějaké ponětí o umění, si nemohl myslet, že je namaloval jeden a tentýž člověk, ale měla jsem pár potenciálních nápadníků, kteří si to mysleli. „Jejdánku,“ říkali, „vy máte spoustu obrazů, to tvůj tatínek maluje?“ V tom okamžiku řikala maminka česky: „To je idiot.“ A otec s ní česky souhlasil.

Když Joe vstoupil do domu, jeho první slova byla: „Máte krásné obrazy. Můj otec je také malíř.“

Otec protočil panenky a česky řekl: „Takže tentokrát si přivedla domů chlapce, jehož táta je malíř pokojů.“

Máma byla shovívavější. Česky mi řekla: „Vypadá opravdu dobře.“ U večeře jsme mluvili o Harrym Trumanovi, kterého můj otec velice obdivoval. Joe přiznal, že vyrůstal v rodině, kde Trumana nesnášeli. Maminka ten lapsus přehlédla, možná proto, že jí pochválil večeři, a aniž to se mnou konzultovala, pozvala Joea, aby přišel na večeři příští den a i ten přespříští. Joe to přijal, aniž to konzultoval se mnou.

Také jsme spolu začali chodit na obědy. O víkendech míval noční a já se dál stýkala s Elstonem. Aby té legrace nebylo málo, do Denveru přijel mladík z Harvard Business School, s kterým jsem se seznámila koncem školního roku a párkrát jsme si spolu vyšli ven. Zcela nezvykle jsem se cítila jako kráska na bále. Otec byl přirozeně zděšen. Svůj odsudek vyjádřil srbským slovem *zaglavićeš*, což s jeho intonací znamenalo: „Jde to s tebou z kopce a skončíš v blátě jako děvka.“ Když přišlo na morálku, otec nechodil pro slovíčka daleko, dokonce ani pro cizí slovíčka.

Strachoval se zbytečně. S Elstonem se schylovalo k rozchodu. Jako začínající inženýr si už nějakou dobu stěžoval, že jsem „pseudointelektuálka“, protože moc mluvím o historii a politice. A teď jsem mu ještě řekla o Joeovi. Obvinil

mě, že jsem ho podvedla, což byla asi pravda, ale on mi udělal totéž mnohokrát. V každém případě šel Elston svou cestou, i když ne s radostí.

S Joem nám na druhé straně témata k hovoru nikdy nescházela. Joe dával jasně najevo, že ho zajímá, co si myslím, a byl také samé překvapení. V červenci, když se mě zeptal, jestli se chci jet podívat na šajenské westernové slavnosti, myslela jsem si, že to bude skvělý způsob, jak ho seznámit se Západem. Ale když mě tenhle městský floutek vyzvedl v odřených džínsech, ošoupaných kovbojských botách a pomačkaném klobouku, udělalo to na mě dojem. Ukázalo se, že jeho rodina má ranč ve Wyomingu, kde trávil léta už od malička, a dokonce i chytal na rodeu telata do lasa. Ten den jsme mluvili, chodili, drželi se za ruce, líbali se a doopravdy jsme se do sebe zamilovali.

Během času se toho Joe dozvěděl hodně o mé rodině a já se začala dozvídat o jeho. Moje přesazená diplomatická rodina byla nevšední. Jeho rodina byla výjimečná. Joeův prapradědeček byl Joseph Medill, který založil *Chicago Tribune*. Jeho otec, Joseph Medill Patterson, založil *New York Daily News*. Jeho prateta Cissy Pattersonová vlastnila *Washington Times-Herald*, který později prodala otci Katharine Grahamové Eugenu Meyerovi a z kterého se stal *Washington Post*. Ten člověk v Joeově rodině, který nenáviděl Harryho Trumana, byl bratranec jeho dědečka, plukovník Bertie McCormick, bývalý vydavatel *Chicago Tribune*, který vedl proti prezidentovi nemilosrdnou úvodníkovou válku. Další zjištění o Joeově rodině přicházela postupně – „když jsem je potřebovala vědět“. Když můj otec získal Guggenheimovo stipendium, byl Joe právě u nás doma a všichni jsme to oslavili. Na sklonku večera mě Joe vzal stranou a povídal: „Madeleine, nevím, jestli bych ti to měl říkat, ale Harry Guggenheim je můj strýc.“

Otec zažil podobný šok, když u nás Joea potkal jeden jeho přítel, který byl znalcem umění. „Mladíku,“ zeptal se ten přítel, „víte, že máte stejné jméno jako slavný americký malíř Ivan Albright?“

„Ano, pane,“ odpověděl Joe. „Je to můj otec.“

Pořád si ještě pamatuju na tátův výraz, v němž se stejnou měrou zračil úžas i úleva, že Joe nemohl v žádném případě rozumět tomu, co otec ten první den říkal česky matce.

Ve skutečnosti Ivan Albright nebyl Joeův pravý otec. Byl to druhý manžel Joeovy matky, Josephine Pattersonové. Josephine byla bystrá a měla nádhernou zvrášenou tvář ze všech svých dobrodružství, ale bohužel trpěla hlubokým pocitem nejistoty. Původně byla provdána za v zásadě nešťastného advokáta v trestních věcech jménem Fred Reeve. Reeve a Josephine spolu měli dvě děti – Joea a jeho sestru Alice –, ale pak se Reeve rozhodl opět se oženit se svou první manželkou. Podle Joea měl Reeve pocit, že se může vrátit ke své první ženě, jako by byl nikdy neodešel, protože katolická církev Reeův první rozvod ani jeho druhé manželství neuznávala. Pro Josephine, říkal Joe, bylo pokrytečtím, že církev zakazuje rozvod, ale vlastně promíjí nevěru, přestože jde i o děti.

Pokud šlo o Reeva, ten děti navštěvoval, ale nikdy si k nim nevytvořil žádný vztah. Joe vždycky mluvil o svém pokrevním otci se směsicí obdivu a smutku.

Šest týdnů po té, co jsme se poznali, mě Joe požádal, abych si ho vzala. Souhlasila jsem pod podmínkou, že ke svatbě dojde až po mé promoci. Samozřejmě jsme se skoro neznali, ale komu na tom záleželo? Byli jsme až po uši zamilovaní a Joe mi připadal jako princ, který se zčistajasna vynořil odnikud. Dal mi odznak svého univerzitního bratrstva Theta Delta X, abych ho nosila, a odjel do Wyomingu, aby o mně řekl svým rodičům. Když se vrátil, svěřil se, že narazil na potíže. Jeho matce se rozhodně nelíbilo, že jsem katolička, a Joea se nepříliš taktně zeptala, jestli si ho neberu pro peníze. Zamilovala jsem se do Joea velice rychle, dřív než jsem se o majetku jeho rodiny dozvěděla, a vlastně jsem měla pocit, že jeho časté návštěvy u nás na večeri pomáhají jeho rozpočtu. Urazilo mě to – kvůli sobě i kvůli němu. Jak si ho jeho rodina mohla tak málo vážit? Stěžovat si na bohatství a význačné postavení vypadá nejapně, ale Joe žil po mnoho let pod neustálým tlakem, kdy musel dokazovat, že jeho postavení není jen zděděné, ale zasloužené. Myslím, že mu zodpovědnost, která přicházela s jeho rodokmenem, překážela a hodně ho zatěžovala.

Vrátila jsem se na Wellesley do třetího ročníku. Kamarádky začaly ječet, když viděly, že nosím na levé straně prsou odznak univerzitního bratrstva. Odjížděla jsem na léto bez stálého přítele a teď jsem se chystala k zásnubám. S pýchou jsem oznamovala, že odznak i já patříme jednomu skvělému studentovi posledního ročníku z Williams College. Joe byl hlavním redaktorem univerzitních novin, v předposledním ročníku měl vyznamenání a byl ochoten jezdit na Wellesley každý víkend, anebo mě zvat na Williams. Všechno vypadalo perfektně. Ve škole se mi dařilo a měla jsem si brát úžasného muže, který si myslel, že můžu mít kariéru, která by se doplňovala s jeho.

Nosila jsem odznak Joeova bratrstva bez ustání a zahalovala jsem se do šály Williams College a nosila jsem i Joeův černý svetr s červenými číslicemi 1958 na zádech. Když jsem za ním přijela na Williams, jeho kamarádi z bratrstva mi zpívali serenády.

Daleko těžší bylo získat si jeho rodinu. Krátce poté, co Joe oznámil novinu matce, ta požádala svou sestru Alicii, aby mě prověřila. A tak jsme na cestě zpátky do školy navštívili Alicii Pattersonovou a Harryho Guggenheima na jejich usedlosti na březích průlivu Long Island Sound. Joe mi vysvětlil, že se jmenuje „Falaise“ podle jednoho města v Normandii a že část cihel dovezli z Evropy. Panský dům za obrovskými litinovými vraty stál na pozemku, který mi připadal stejně velký jako celý univerzitní areál Wellesley. Mezi mnoha slavnými lidmi, kteří tam pobývali, byl i Charles Lindbergh; a o mnoho let později, když jsem se šla podívat na *Kmotra*, jsem s úžasem zjistila, že režisér Francis Ford Coppola použil jeden z pokojů Falaise a také místní stáje pro natáčení svého filmu. Když se člověk pořádně podívá na jeden ze záběrů, uvidí na stěně portrét Alicie Pattersonové.

Poprvé jsem na východ nejela vlakem, ale letěla. Joe mě vyzvedl v New Yorku a jeli jsme autem na Long Island. Dostala jsem celé školení. Harry Guggenheim byl Aliciíným třetím manželem. Alicia byla po matce chytrá – a její tvář s vysedlými lícními kostmi a hluboko posazenýma očima odrážela silnou osobnost. Vypadala jako Katherine Hepburnová ve *Lvovi v zimě* a oblékala se jako vévodkyně z Windsoru. Byla také pěkně od rány. Kouřila, pila, lovila vysokou i koroptve, hrála tenis i bridž, to všechno s elegancí. Neměla děti a považovala Joea a jeho sestru Alicii za své dědice.

Byl horký den, ale já očekávala podzimní počasí a vzala jsem si bleděmodrý svetr z jehněčí vlny a tvídovou sukni. Alicia nás přivítala a vydali jsme se na procházku. I když se „teta Alicia“, jak jsem jí podle ní měla říkat, snažila, abych se cítila dobře, role Popelky mně moc dobře nešla a byla jsem celá nesvá. Po procházce Alicia oznámila, že se převlékneme k večeři. Přivezla jsem si s sebou celý svůj školní šatník, a tak jsem byla připravená na všechno, nebo jsem si to alespoň myslela; ale když jsem se vynořila z koupelny zabalená do ručníku, nenašla jsem ve svém pokoji jediný hadřík.

Po chvilce paniky jsem spatřila služebnou, jak vchází do mého pokoje se vším mým šatstvem čerstvě vyžehleným. Teď už vím, že tak se v domech nejvyšší třídy zachází s hosty, ale tenkrát jsem dostala strach, jestli si nemyslí, že potřebuji trochu umýt. Večeři začal můj život členky klanu Pattersonových, protože k němu patřili všichni v rodině, i když měli nejrůznější jména. Během přípitků – ty nerozlučně patřily k rodinným setkáním – došlo i na přípitek na mé rodiče, „významné diplomaty a zástupce svobodného Československa“. To se mi strašně líbilo.

Mí rodiče se setkali s Joeovými dříve než já. Na cestě zpátky z Wyomingu do Chicaga se Albrightovi zastavili na návštěvu u Korbelových v Denveru. Ve své naivnosti jsme si s Joem mysleli, že je to dobrý nápad, ale je těžké si představit dva odlišnější páry. Měli společnou jedinou věc: chtěli zjistit, jestli dítě těch druhých je dost dobré pro to jejich. Můj otec jako diplomat a intelektuál si myslel, že dokáže zvládnout jakékoli setkání. Moje matka byla spontánní extrovertka s ostrým jazykem a chtěla, aby jí měl každý rád. Ivan Albright, který dokázal na plátně zachytit i ten nejdrobnější charakterový rys, nebyl ve své kůži, když měl komunikovat slovy. A Joeova matka, napůl rebelka a napůl dáma z lepší společnosti, střídala šarm se strohostí. Ani jeden z rodičovských párů nám nechtěl dělat starosti, a tak nám sdělili, že setkání proběhlo úspěšně; teprve po letech jsme se dozvěděli trapné detaily.

Já se poprvé setkala s Joeovými rodiči v New Yorku na Den díkůvzdání. I když to bylo napjatější než s tetou Alicií, zdálo se, že vycházíme dobře. Bydleli jsme u Alicie a Harryho Guggenheima na 74. ulici a s jejich pomocí jsem měla pocit, že při návštěvách divadel a při večeřích jsem úspěšně odpovíděla na všechny otázky Albrightových ohledně mé osoby.

O vánočních prázdninách jsem se na cestě zpátky z Denveru zastavila v Chicagu a znovu Albrightovy navštívila, tentokrát v jejich prostorném domě na

Division Street. Všude visela velká plátna Ivana Albrigha, propracovaná do nejmenších detailů. Můj nastávající tchán byl jedním z neoriginálnějších amerických malířů dvacátého století, známý především svým „Portrétem Doriana Graye“. Naučila jsem se jeho dílo nesmírně obdivovat. Ze začátku jsem ale zápasila s jeho morbidním realismem; a nikdy jsem si nezvykla na jeho ztvárnění „Pokušení svatého Antonína“ s tonoucími těly požíranými napůl sežranými rybami za přihlížení slintajících vlků. Tento výjev visel nad stolem v jídelně.

Jedním z bodů na programu vánoční návštěvy byla příležitost setkat se s Joeovou babičkou, Alicí Higinbotham Pattersonovou, který byla přirozenou hlavou rodiny. Rodina jí říkala „Gaga“¹⁵, což rozhodně nebyla. Jako dcera spoluzakladatele obchodního domu Marshall Fields patřila ke starému Chicagu. Neměřila ani sto padesát centimetrů, byla křehká a krásná. Po rozvodu žila sama v elegantním bytě plném obrazů a starožitných čínských sošek nad pobřežní třídou u Michiganského jezera. Při obědě nám servírovala sýrové suflé. Nikdy jsem nic takového nejedla. Když jsem do toho skvostného výtvaru zajela lžící, celý splaskl – a moje srdce s ním. Byla jsem přesvědčena, že jsem spáchala strašlivé faux pas.

Říci, že jsem byla Joeovou rodinou ohromena, by bylo málo. Na jejich obrazu je třeba dodat, že jakmile viděli, že jsme odhodláni se vzít, snažili se, aby to fungovalo; ale nějaký čas to trvalo. Byl to pro ně šok, že Joe, který kdysi navštěvoval večírky chicagských debutantek a doprovázel slečny Rooseveltovou a Coolidgeovou, si vybral mě. Když si členové rodiny v minulosti brali nějakého cizince, alespoň tím získali nějaký ten titul. Já žádná hraběnka nebyla.

Po Vánocích jsem se vracela do Wellesley s pocitem, že jsem nejen přežila zkoušky budoucích příbuzných, ale že se mi daří kombinovat stálého přítele se studiem. Ukázalo se, že nic z toho nebyla pravda.

Vždycky jsem byla spořádaná studentka. Hodně spořádaná. Všechny poznámky z přednášek a četby jsem si psala na volné papíry a pak je ukládala do velkých pořadačů. Každá strana poznámek přesně odpovídala určitému úkolu. Používala jsem pera odlišné barvy a myslela přitom na to, kolik ušetřím času, až se pak budu k poznámkám vracet. Ke zkouškám jsem si přepisovala shrnutí poznámek na pečlivě organizované kartičky a pak jsem shrnovala shrnutí. Ale Joeovy návštěvy a mé cesty do Williamstownu mi mé studijní zvyky narušily. Neměla jsem čas na barevná pera a na shrnování shrnutí.

Přišlo zkouškové období a já měla pocit, že nejsem připravená a že ze všeho propadnu. Aby toho nebylo málo, Joe začínal mít pochybnosti. Během jednoho zimního víkendu ve Williamstownu jsme se posadili ve studentském centru Baxter Hall a on mi řekl, že má pocit, že jsme příliš spěchali. Říkal, že nikdy nedosáhne ničeho „velkého“, když se ožení tak brzy. Byla jsem zdrcená.

Pomaloučku jsem si začala odepínat odznak a doufala jsem, že mě zastaví. Když mě nezastavil, pustila jsem mu ho do klína. Vstal a vyhodil ho z okna. Drama vyžadovalo, abych teď hrdě odešla, ale z Williamstownu se v noci bez auta

nedalo odjet a já auto neměla. Vrátila jsem se do svého pronajatého pokoje. Nemohla jsem usnout a snažila jsem se přijít na to, co se stalo a jestli existuje naděje, že si to Joe ještě rozmyslí. Moje závěry nebyly nijak povzbuzující. Kouzlo Joeovy matky zafungovalo.

Joe musel o všem přemýšlet také. Druhý den ráno pro mě přišel na snídaň a přinesl mi ten odznak, který vyhodil. Měla jsem pocit, že je zázrak, že ho našel. Rozhodli jsme se v našem vztahu pokračovat – ale zpomalit tempo. Vrátila jsem se na Wellesley úplně skleslá. Nechtělo se mi věřit, že se můj princ proměnil v žabáka, ale nemohla jsem si nevzpomenout na studenta, s kterým jsem chodila na střední škole a který mě nechal být. Možná mi bylo souzeno, abych se pouštěla do vztahů, které byly příliš vzrušující, než aby byly pravdivé, a tak byly odsouzeny k nezdaru. Možná problém nebyl v Joeovi, ale ve mně.

V příštích měsících mi Joe i nadále psal každý den. Rozdíl byl v tom, že popisoval dopisy „upřímně Tvůj“ namísto „s láskou“. Když jsme se setkali, zjišťovali jsme, že si máme pořád co říct, víc než s kýmkoli jiným. Náš vztah ale zpečetila Kongresová knihovna. Oba jsme zjistili, že tam potřebujeme hledat materiály pro diplomové práce, a tak jsme se o jarních prázdninách vypravili do Washingtonu. Tentokrát nenastaly žádné pochybnosti a žádné „upřímně Tvůj“. Bylo nám spolu báječně a nějak se nám podařilo dojít k tomu, že svatba by neměla stát v cestě Joeově „velikosti“. Od té chvíle se „pojedem do Washingtonu“ stalo našim tajným heslem pro to společně si užívat.

Joeova matka ale zůstávala nepřesvědčená – což se bolestivě projevilo při promoci jejího syna. Když jsme se před obřadem sešli v jeho pokoji, Joe ukázal rodičům svoji dokončenou diplomovou práci. Dostal za ni nejvyšší hodnocení a při obřadu měl být zvlášť jmenován, ale jeho matce stačil jediný pohled na věnování – „Madeleine, s kterou...“ –, aby opustila s Ivanem místnost, aniž se na Joeovu promoci vrátila. Práce byla o Josephu Medillovi Pattersonovi, otcí Joeovy matky, kterého zbožňovala a dávala svému synovi za vzor, takže Joe mi tu práci asi neměl věnovat; ale stalo se.

Josephině se přesto o Vánocích nepodařilo to, co se jí podařilo v létě. Když se Joe na podzim vrátil z autobusového zájezdu po Sovětském svazu, dal mi starožitný prsten se smaragdy a diamanty, který koupil v Londýně. O pár měsíců později jsme oficiálně oznámili naše zasnoubení. V *Chicago Sun Times* se objevil článek se titulkem přes šest sloupců „Joseph Albright se bude v červnu ženit“ a s fotografií, na které nebyla jako obvykle nastávající nevěsta, ale ženich. Mé jméno se objevilo až ve druhé větě. V první se říkalo: „Joseph Medill Patterson Albright se v červnu v Denveru ožení.“

Na podzim nastoupil Joe na své první místo v *Chicago Sun-Times*. Telefonovali jsme si každý večer, jinak jsem neměla žádné rozptýlení, kromě práce redaktorky zpravodajství ve školních novinách a vedení stánku s občerstvením. Soustředila jsem se na studia, zejména na svou diplomku.

Nebyla bych to já, kdybych se neřídila radou svého otce v jakékoli záležitosti, tím spíš při vyvrcholení svého studia. Navrhl mi, abych napsala o člověku, který v Československu po druhé světové válce sehrál roli zlosyna. Zdeněk Fierlinger byl sociální demokrat, který ochotně přivedl svoji stranu ke sloučení s komunisty. Výsledkem byla nakonec smrt Jana Masaryka, Benešovo odstoupení a konec demokracie.

V otcových kruzích se o Fierlingerovi mluvilo jako o quislingovi podle Vidkuna Quislinga, norského politika, jehož spolupráce s nacisty před druhou světovou válkou a během ní učinila z jeho jména synonymum pro bezpáteřnost a zrádnou duši. Termín „fellow traveler“ – „přisluhovač“ – se stal v Americe známým díky senátoru Josephu McCarthymu, který si udělal kariéru obviňováním lidí ze spolupráce s komunisty, bez ohledu na jejich vinu či nevinu. Fierlinger byl opravdový prisluhovač. Nejspíš by ho překvapilo, kdyby se dozvěděl, že na jaře roku 1959 znala jeho jméno celá jedna dívčí kolej americké univerzity. Celé měsíce jsem o něm mluvila skoro stejně často jako o Joeovi; a rozhodně jsem s ním trávila více času.

Díky diplomce jsem se soustředila na svoji rodnou zemi. I když jsem se stala Američankou, nemohla jsem se oddělit od zápasu, který se vedl v Evropě. Jakkoli jsem chtěla být stejná jako moje americké současnice, nebyla jsem stejná. Strávila jsem noci v protiletectkém krytu. Ve vlastním životě jsem pocítila něco z té spouště, jakou dokáže válka způsobit. Moji rodinu vyštvali ze země Stalinovi obdivovatelé. Tato zkušenost ze mě udělala člověka s jasnými názory. A narodila jsem se s tendencí je vyjadřovat.

Bitvy studené války byly pro mě něčím velmi skutečným a události jsem pozorně sledovala – Chruščovovo odsouzení Stalina, vypuštění sovětského Sputniku, které šokovalo americké vědce a zahájilo kosmický věk, komunistickou revoluci na Kubě pouhých sto padesát kilometrů od amerických břehů, zhroucení kolonialismu a soupeření mezi Amerikou, Sovětským svazem a Čínou o vliv na nově nezávislé státy Asie a Afriky. Byla to doba plná úzkosti, ale také – pro mě – doba morálně průzračná. My byli ti dobří; komunisté byli špatní. Polovina Evropy byla svobodná; ta druhá byla zotročena. Lidé na celém světě, kteří věřili v takový demokratický humanismus, jaký hlásal Tomáš Masaryk, museli držet spolu.

Můj otec stál v Denveru stranou českoamerických politických kruhů, ale v myšlenkách stále setrval v rodné zemi. Začal psát svou třetí knihu *Komunistický převrat v Československu*, která byla v zásadě varováním před křehkostí demokracie a nebezpečím koexistence s komunisty. Závěrem napsal, že Lenin vyzýval svoje stoupence, „aby použili jakýkoli úskok, úhybný manévr, trik, lest, nezákonné metody, utajení, dezinformace“ k dosažení svých cílů. Můj otec vyzýval demokratické vůdce, aby se nenechali zmást svou vlastní vírou v demokratické metody a svojí touhou uvěřit druhým. Komunistům se nedá věřit, protože si koexistenci nepřejí; přejí si vítězství. Pokud šlo o možnost,

že by se Sovětský svaz jednoho dne vzdal komunismu dobrovolně, Chruščov sám ji zavrhl s tím, že nic takového se nestane, „dokud se krevety nenaučí hvízdát“.¹⁶

Psát diplomku bylo namáhavé, ale naučilo mě to pracovat delší dobu na jediném projektu. Mnohé materiály, které jsem našla, byly v češtině, a rychle jsem zjistila, že psanou češtinu, kterou jsem přestala užívat v devíti letech, pořádně neovládám. Pro mě to byl ústní jazyk, a tak jsem si pro sebe začala číst nahlas. Když jsem šla na univerzitu, rodiče mi dali malý psací stroj Olivetti, pod podmínkou, že jim budu psát česky a že domů nikdy nenapišu na stroji. Táta považoval za nezdvořilé psát osobní dopisy na psacím stroji a také si myslel, že to pro mě bude dobrá příležitost pocvičovat se v češtině. Když mi začal posílat mé dopisy zpátky s chybami opravenými červeným inkoustem, vzbuřila jsem se a prohlásila jsem, že jestli ode mě chce ještě někdy dostat dopis, bude to muset být v angličtině. I když česky mluvím dobře, když píšu českým a slovenským přátelům, činím tak dodnes v angličtině, protože se stydím za svou dětskou češtinu.

Navzdory veškeré mé snaze si nemyslím, že mou diplomku přečetl kdokoliv kromě mého tatínka a mého konzultanta. Knihu mého otce naopak četli nejen na Západě, ale jak jsem se později dozvěděla, i v Československu. V roce 1990, když padla berlínská zeď, jsem se zúčastnila konference v Německu, kde jsem mluvila s Jaroslavem Šedivým, který se později stal českým ministrem zahraničí. Vyprávěl mi, jak za studené války pracoval v archivu československého ministerstva zahraničí a přel se s lidmi, kteří dostali nařizeno odstranit veškeré informace o mém otci, kterého komunisté považovali za zrádce. Později pracoval v ústavu, kde se mu nějak podařilo dostat se k propašované kopii *Komunistického převratu v Československu*. Řekl, že tehdy poprvé pochopil, co se stalo v jeho zemi mezi koncem války a komunistickým převratem v roce 1948. Šedivý se stal disidentem a byl zatčen. Po propuštění z vězení pracoval jako myč oken až do chvíle, kdy Československo opět získalo svobodu.

Užívala jsem si občasné přestávky ve vyučování. Joe mě pozval do Chicaga na velikonoční prázdniny, abych strávila víc času s ním a s jeho rodinou. Ujala se mě Joeova babička, obávaná Gaga. Byla úžasně zábavná, ale po pravdě řečeno jsem z ní měla strach. Na začátku návštěvy mě vzala na oběd do exkluzivního Casino klubu na Lake Shore Drive. Tehdy nosily správné mladé dámy klobouky a bílé rukavice. Nenapadlo mě, že ten oběd je právě takovou příležitostí, ale když jsem se rozhlédla, všechny ostatní ženy včetně Gagy měly na sobě klobouky. Měla jsem držet pusku, ale z rozpaků jsem se pustila na tenký led.

„Vždycky si kupuji na Velikonoce nový klobouk, ale v tom zapadákově Wellesley jsem nenašla žádný, který by se mi líbil. Myslela jsem si, že si ho koupím tady.“

„Sklvělý nápad,“ rekla Gaga. „Zajdeme hned po obědě do mého kloboučnictví a opatříme ti klobouk.“

„Kloboučnictví?“ podivila jsem se nápadu se specializovaným obchodem na klobouky. Já si je vždycky kupovala v obchodních domech.

Stačilo přejít Michigan Avenue a byly jsme u „Bes Ben“. Obchod byl plný zrcadel, před nimiž stály židle, aby se tam dalo sedět celé hodiny a zkoušet si klobouky. Na stojancích okolo jich pár bylo, ale Gaga mi rekla, ať se posadím, a nařídila prodavačům, kteří na ni byli viditelně zvyklí, aby přinesli své velikonoční kreace pro „snoubenku mého vnuka“ – nebo možná pro „vyvolenou“. (U Pattersonových bylo důležité volit správná slova. Hned zkraje mého seznámení s rodinou jsem se dozvěděla, že se říká „večerní toaleta“, a ne „večerní šaty“, „záclony“, a ne „závěsy“, „sofa“, a ne „gauč“, „pozornost“, a ne „dárek“ a „zámožný“, a ne „bohatý“.)

Když kloboučníci přišli se zbožím, zahlédla jsem na jednom z klobouků cenovku. Potom jsem si klobouk nasadila a podívala se do zrcadla. Vypadala jsem jako Minnie Pearl v nashvillské Grand Ole Opry, ale ta cena mě vyděsila. Klobouk stál 200 dolarů – hodně přes 1000 v dnešních cenách. To nepřipadalo v úvahu.

„Je krásný, ale ta barva se mi nelíbí,“ rekla jsem.

„Nebojte se, zlatíčko, uděláme ho, v jaké barvě chcete.“

„A nejsem si jistá, jestli mi sluší právě tyhle květiny.“

„Dáme tam i květiny či bobule, jaké chcete.“

„Víte, já vlastně ani nový klobouk nepotřebuji.“

V té chvíli se do hovoru vmísila Gaga a rekla: „Ale drahoušku, u oběda jsi říkala, že potřebuješ klobouk.“

Tím byla věc vyřešena. Než jsem se nadála, změřili mi hlavu a už jsme vybíraly barvy, stuhy, bobule a květiny. Prodavačka říkala, že klobouk budu mít hotový do Velikonoc.

Byla jsem jako opařená. Kupovala jsem ten klobouk já – anebo to byl dárek? Jestli ho kupovala Gaga a já jí nepoděkuji, bude si myslet, že jsem strašně nezdvornilá. Jestli jí poděkuji a nebyl to dárek, bude mě považovat za nesnesitelně vlezlou. Šly jsme zpátky k ní na čaj. Měla jsem v hlavě úplně prázdko. Právě jsem dospěla k názoru, že peníze, které jsem šetřila Joeovi na svatební dar, budu muset utratit za klobouk, když Gaga rekla: „Doufám, že se ti ten malý velikonoční dárek líbí.“ Byla jsem zachráněna. Ten klobouk je přírodní slámák s fuchsiemi, různými lesními bobulemi a malinově červenou sametovou stuhou. Měla jsem ho na sobě tenkrát o Velikonocích a o pár měsíců později na zkoušce svatby. Dodnes ho mám ve skříni v původní modré krabici.

Když se přiblížila svatba, dotkl se Joe citlivého tématu: Nevadilo by mi, kdybich přestoupila do episkopální církve? Probrala jsem tu věc s rodiči, kteří mi řekli, že je to naprosto moje rozhodnutí. Vždycky jsem chodila do kostela pravidelněji než oni a oni prostě na víru neměli vyhraněný názor. Připomínali

mi, že i když Tomáš Masaryk byl hluboce věřící, mnozí Čechoslováci jsou orientováni světsky. To byl i případ mých rodičů. Ve skutečnosti jim více než případná konverze dělalo starosti, že snad každý v Joeově rodině byl alespoň jednou rozvedený. Krátce před naším zasnubním večírkem o Vánocích se můj otec obrátil na Joea přímo a řekl mu, že rozvod je nepříjemný. Jak mi pak máma mnohokrát připomínala: „Joe tátovi řekl, že na rozvod nevěří.“

Co se týkalo mě, přestup mi nevalil, až na jednu věc. Věřila jsem v katolickou doktrínu, že Panna Marie může donést modlitby k Bohu. Odříkávala jsem růženec a každý rok slavila svůj svátek Marie Jany, který připadal na 15. srpna, svátek Nanebevstoupení Panny Marie. Jakmile jsem souhlasila s tím, že vstoupím do episkopální církve, požádala mě Joeova matka, abych se sešla s chicagským episkopálním biskupem a mluvili jsme právě o tomto problému. Pokud jde o víru, můj názor je, že člověk k ní může přidávat, ale je obtížné z ní ubírat. Ježíšova matka má čestné místo v každém křesťanském kostele, ale mně se nejvíce zamlouvala katolická perspektiva. Měla jsem pocit, že Panny Marie se vzdát nemůžu, a také jsem se jí nikdy nevzdala.

Můj odchod z katolické církve ovlivnil také místo naší svatby. Protože kostel, který jsem navštěvovala v Denveru, se už nehodil, zvolili jsme St. Andrews, překrásný episkopální kostelík ve Wellesley. Ani za normálních okolností jsem si nedovedla představit, jak moje máma plánuje svatbu v americkém stylu. Vzhledem k místu a problémům s Albrightovými bylo nejlepší, abych se připrav ujala sama. Při psaní diplomky jsem vybírala šaty pro družičky, psala rukou pozvánky, vybírala místo pro recepci a jídelní lístek. Problém byl v tom, jak zajistit, aby zvolené alternativy odpovídaly úrovni Pattersonových, a přitom nepřivedly Korbelovy ke krachu.

Promovala jsem 8. června. Kdybych se nebyla vdávala, bylo by mi smutno z pomýšlení, že opouštím Wellesley. Ty tři dny mezi promocí a svatbou jsem zůstala v koleji s Mary Jane, jejíž vlastní svatba se měla konat dva dny po mé.

Jedenáctého června, v překrásný jarní den, jsem si vzala Joea. Mí rodiče s Kathy a Johnem přijeli autem z Colorada. Albrightovi pořádali předsvatební večeri v restaurantu U Josepha v Bostonu. Druhý den ráno jsem vstala, umyla si vlasy, oblékla si svatební šaty s vlečkou a trochu staromódní korunkou s perlami, kterou zhotovila jedna mámina česká přítelkyně. K oltáři mě samozřejmě dovedl táta. Kathy byla za družičku. Byla během obřadu tak nervózní, že se jí květiny v ruce třásly. Joe se tak soustředil na odpovědi na farářovy otázky, že když se ho zeptal „Berete si...“, odpověděl „Bereme“. Jeho rodiče byli naprosto spokojeni s naším dokonale episkopálním obřadem. Jediný rozruch způsobila Joeova ultrasofistikovaná sestra Alice, která byla v prvním ročníku na Radcliffe. Hnusily se jí její světle zelené šaty družičky a po svatbě a fotografování je roztrhla napůl a hodila do koše na odpadky v koupelně. Ale tenhle

jediný projev zlomyslnosti nemohl moji radost zkazit. Byla jsem nadšená, že jsem se stala paní Joseph Albright¹⁷ a měla jsem všechny možné dopisní papíry s monogramem, které to dokazovaly.

Dvanáct let po příjezdu do Ameriky jako uprchlice jsem byla americkou občankou. Získala jsem neocenitelný okruh přátel. Promovala jsem s vyznamenáním na přední univerzitě, která se specializovala na přípravu žen pro vedoucí role. Provdala jsem se za amerického prince, jehož jsem zbožňovala a jenž mě miloval. Vyzkoušela jsem si skleněný střevíček a on mi padnul. V pohádce je to konec celého příběhu. V životě je to pouze začátek nové kapitoly.

Rodinné hodnoty

Má nejmladší dcera Katie se narodila v roce 1967, a když se dostala na univerzitu, již se tam přednášelo o šedesátých letech. Zapsala si je. To desetiletí se stalo synonymem pro experimenty alternativní kultury – hippies, drogy, sexuální svobodu, Woodstock, protiválečné demonstrace. My, kteří jsme promovali koncem padesátých let, jsme v mnoha směrech šedesátá léta zmeškali. Zatímco naši mladší bratři a sestry si užívali podle svého, my jsme žili tak jako naši rodiče, budovali kariéry a zakládali rodiny.

I mezi našimi konzervativními souputníky jsme se s Joem vážností vyjímal. Začali jsme však ne tak vážnými šestitýdenními líbánkami na cestě od ostrova k ostrovu v Karibském moři. Bezprostředně poté, koncem července, se Joe musel hlásit ve Fort Leonard Wood v Missouri na šest měsíců vojenské služby. Když odjel na základní výcvik, vrátila jsem se do Denveru k rodičům, vzala jedinou krátkodobou práci, která se nabízela – prodávala jsem zájezdy pro autobusovou společnost Grayline –, a chystala se vypravit se za Joem.

Odjela jsem do Missouri, jak nejdřív to šlo. Joe musel zůstat na základně, a tak jsem si našla upravený motelový pokoj. Zvažovala jsem a hned zavrhovala nabídky „míst“, jako bylo roznášení v drive-in restauraci nebo lákání zákazníků do tetovacího salonu, až jsem narazila na perfektní místo pro začínající novinářku. Pracovala jsem v *Rolla Daily News* – „ve službách města Rolla a okolí“ – a dělala jsem tam všechno možné. Psala jsem nekrology a články do společenské rubriky, přijímala inzeráty¹⁸, občas jsem psala sportovní zpravodajství a dělala rozhovory s lidmi, kteří zahlédli UFO. Každý den jsem jezdila padesát kilometrů do práce v Joeově starém modrobílém fordů a na cestě zpátky jsem se často zastavovala za svým manželem. Než Joe odešel na vojnu, byl opálený a měl křtici tmavohnědých vlasů; připadal mi moc hezký. Teď byl pořád ještě hezký, ale hlavu měl vyholenou a připadal mi moc hubený. Dostala jsem ale dopis od armády, ve kterém se psalo, že mám být hrdá na to, že Joe získal nejvyšší hodnocení v základním výcviku.

Jelikož byla doba míru, vyhlásil Pentagon akci Santa Claus a zkrátil Joeovi vojenskou službu o měsíc, aby mohl stejně jako mnozí jeho kolegové trávit

Vánoce s rodinou. Po vánočních prázdninách v Denveru jsme odjeli v lednu 1960 do Chicaga a začali znovu. Abychom měli prostor, Joeovi rodiče vzali nejmladší děti ze školy a odjeli na cestu kolem světa. Nastěhovali jsme se do jejich domu a zůstali tam, dokud jsme si nenašli vlastní byt, druhé patro s vlastním vchodem a se střešní zahradou na North Pine Grove Avenue.

Byt jsme si zařídili nábytkem, který jsme nakoupili v dražbě. Později jsem všechnu práci na postgraduálu dělala v obrovském křesle, které jsme koupili omylem, protože nahoře na dražebním pódiu vypadalo normálně veliké. (Je teď na mé farmě v západní Virginii a všechna má vnoučata v něm mohou sedět najednou.) Našli jsme si báječnou partu kamarádů a stali se stálými návštěvníky chicagského divadla improvizace Second City. Také jsme trávili čas s Joeovou babičkou. Pokoušela jsem se přijít na to, jak se sblížit s místními děvčaty z lepší společnosti; některé z nich byly dokonce Joeovy bývalé přítelkyně. Trvalo mi týdny, než jsem si ušila granátově červené sametové plesové šaty s dlouhými rukávy, abych si je mohla vzít na největší společenskou událost sezony. Šaty mi padly ke starožitnému granátovému náhrdelníku, který jsem dostala od rodičů jako svatební dar. Když se mě někdo zeptal, kde jsem ty šaty koupila, jen jsem se usmívala, místo abych se chlubila, že jsem je ušila sama.

Joe se vrátil do *Sun-Times* a já si začala hledat místo. Protože v té době byly v Chicagu čtyři deníky, myslela jsem si, že mám slušnou naději najít si místo v jednom z těch ostatních tří, ale nebylo mi to souzeno. Jednou na nějaké večeři se mě Joeův šéfredaktor zeptal: „Tak co hodláš dělat, zlato?“

„Sehnat si místo v novinách,“ odpověděla jsem.

„Hm,“ řekl. „Nemůžeš pracovat ve stejných novinách jako tvůj manžel, protože by to bylo v rozporu s naší zaměstnaneckou politikou. A kariéře tvého manžela by samozřejmě nepomohlo, kdyby jeho žena pracovala u konkurenčních novin. Takže se obávám, že budeš muset uvažovat o něčem jiném.“ O desetiletí později si dovedu představit mnoho odpovědí, které jsem mohla ten večer použít. Místo toho jsem se podrobila.

„Něco jiného“ bylo nakonec místo asistentky obrazového redaktora v nakladatelství *Encyclopaedia Britannica*. Během přijímacího pohovoru se mě zeptali, kdy hodlám přijít do jiného stavu. Nepamatuji se, že by mě to bylo urazilo, a řekla jsem, že nijak nespěchám. Ohromilo mě, když mě vzali; protože s fotografiemi jsem neměla žádné zkušenosti. Asi stačilo, že jsem uměla číst. Redakční politikou *EB*, jak jsme jí říkali, bylo revidovat jeden druh hesel každý rok. V roce 1960 revidovali svoje geografická hesla a mým úkolem bylo vybírat fotografie, psát titulky a připravovat grafickou úpravu. Později jsem se přesunula do oddělení pro styk s veřejností, kde mou prací bylo pečlivě procházet *EB* kvůli „vycpávkám“, které se daly vsunout na konec novinových sloupců. Vybírala jsem poklady jako: „Pštrosi jsou němí; dočtete se v *Encyclopaedia Britannica*.“

V roce 1960 jsme mohli poprvé volit prezidenta a celou kampaň jsme s Joeem pozorně sledovali. Jako mnoho jiných žen jsem byla okouzlena Johnem

Fitzgeraldem Kennedym. V roce 1958 jsem měla na Wellesley příležitost udělat s budoucím prezidentem během jeho senátní kampaně za znovuzvolení rozhovor pro univerzitní noviny. Nejenže jsem mu kladla otázky pro svůj článek, ale požádala jsem ho i o autogram. Joe mi řekl, že jsem jednala velice neprofesionálně. Měl pravdu – ale já dostala autogram.

Kampaň v roce 1960 vedla k prvnímu Joeovu sólokapru. Sjezd republikánů se konal v Chicagu a jemu se podařilo schovat se v koupelně pokoje v hotelu Sheraton-Blackstone, kde se Richard Nixon radil s nejvyššími stranickými předáky o tom, koho si vybere za kandidáta na viceprezidenta. Joe se krčil v prázdné vaně a zuřivě si psal poznámky (některé i na toaletní papír). Nixon říkal, že potřebuje Henryho Cabota Lodge, protože Lodge by si mohl vzít na starosti zahraniční politiku, zatímco Nixon by se mohl soustředit na domácí otázky. Ten příběh vynesl Joeovi článek podepsaný jeho jménem na titulní stránce.

Právě tou dobou najaly *Sun-Times* jiného mladého reportéra, Jima Hoge. Hoge měl všechny předpoklady – vlasy do zlatova, odhodlanou bradu, společenskou eleganci a výchovu z Yale. Nebylo žádným překvapením, že ho čekala dlouhá a úspěšná novinářská kariéra v Chicagu a v New Yorku¹⁹; v té době však byly soupeření a řevnivost mezi Joem a Jimem nevyhnutelné. Přestože se jim dařilo neplést se profesionálně jeden druhému do cesty, brzy se museli střetnout. Za velkého skřípění zubů Pattersonových si Jim vzal Joeovu sestru Alici. Když jsme se s Joem rozvedli a Jim se začal víc zabývat zahraniční politikou, zjistila jsem, že si mám se svým bývalým švagrem hodně o čem povídat.

Já jsem možná byla poslušná dcera, od Joea se ovšem očekávalo, že bude poslušný vnuk, syn i synovec, a také se to snažil naplnit. Byl vychován, aby vstoupil do rodinného podniku. Kromě jiných novin, které rodina vlastnila, založila Joeova teta Alicia s Harrym Guggenheimem velmi úspěšný longislandský deník *Newsday*. Již dlouho předtím, než jsem se stala členkou rodiny, se předpokládalo, že Joe jednoho dne deník převezme.

Na jaře 1961 dostal od tety dopis, ve kterém stálo, že přišel čas, aby se přemístil na Long Island a zaučil se v *Newsday*. Myšlenka na stěhování mě neděsila. Právě jsem zjistila, že jsem v jiném stavu, a náš život by se stejně změnil. Přesto jsme měli oba smíšené pocity. Líbil se nám náš pocit nezávislosti v Chicagu, ale byli jsme také připraveni jít dál.

Nikdy jsem nepochybovala o tom, že povedeme vzrušující život, jakmile se Joe ujme rodinného deníku. Jeho rodina mě pořád fascinovala, ale na mém manželovi se mi nejvíce líbilo, že nebyl jako oni. Netrávil mnoho času řečmi o rodinném rodokmenu, přemýšlením o tom, kde stráví příští vzrušující dovolenou, ani o tom, jakou si má koupit nemovitost. Nezáčastňoval se ani té nejnepříjemnější pattersonovské konverzace o tom, kdo po kom co zdědí.

Jedním z důvodů, proč se tolik mluvilo o posledních vůlích, bylo právě vlastnictví *Newsday*. Když noviny vznikly, stala se Alicia šéfredaktorkou a vyda-